

CIRKA

GUTTA CAVAT LAPIDEM ...

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Vjeti II.

Nr. 22-23.

6 Qershuer 1937.

PERMBAJTJA:

Fa-ti	— <i>Pesimist apor optimist</i> fq. 109
	— <i>Bisedimë të shkurta</i> .— <i>Ndodhjet e Delvinës</i> .— <i>Radio-stacioni i i Tiranës</i> „ 110
Dora e harrueme	— <i>Pusatari (vjershë)</i> „ 111
Sirena	— <i>Symphoni shkodrane</i> „ 112
Zef Jakini	— <i>Perqokime. Prej majes së pëndës s' ëme</i> „ 113
homo novus	— <i>Bibliografi. Ernest Koliqi - Poetët e mëdhej t' Italis - Vëllim i dytë</i> „ 114
a. j.	— <i>Kola i Lenës — Novelë</i> „ 117
	— <i>Gjithfarësh</i> „ 120
	— <i>Nieri qi s' shifej (romani Jules Verne-s)</i> „ 121
Guri	— <i>Doket shqyptare (vijim prej nr. 20-21)</i> „ 125
Lupi	— <i>Fejesë me shkusi — Novelë</i> . . . „ 127
Hashim Koplikaj	— <i>(Folklore) Posttriba (vijim prej nr. 20-21)</i> „ 129
Surgens	— <i>Karonti - D. Alighieri (perkëthim)</i> „ 131
Shkaba	— <i>Të gjith bota është theater - L. Pignotti (perkëthim)</i> „ 132
	— <i>(Folklore) Kanga e Kino Mirashit</i> „ 133
	— „ <i>Anekdotat popullore</i> „ 144
	— <i>Në hije të Rozafatit (Konferencë Atdhetare - Themelimi i degës "Grueja Shqyptare"</i> „ 136
Pema - Lisi	— <i>Per me largue të</i> „ 136
	— <i>Korrespondenca në mlojçë</i> „ 136

Çmimi 1 1/2⁰ Lek

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Korrespondenca e "Cirkës,"

Sikurse e kemi premtue në numrin tjetër,
po qesim persri ket numer dyfish per me
fitue kohen e bjerrun.

ADRIA. — Shkoder — Po persrisim per ju pergjegjen qi
i kemi dhanë N. C. I. në numer të kaluem: «E kemi thanë
sà herë se letrat anonime nuk merren para sÿsh. Me gjith
këtë mos hiqni zi me na shkru, pse vjersha e dergueme nuk
kà vjeftje të mjaftueshme per botim».

P. F. — Shkoder — Ju kemi pergjegjë në numer të ka-
luem. Edhe per ket punimin e mramë keni të njajtin mëndim.

C. I. — Shkoder. -- Nuk na duket se meriton me u botue.

D. Nd. S. — Milot — Presim me ande çka na premtuet.

Rr. Z. — Shkoder — Punimin t'juej me landë terhjekëse
e shkru mirë, mbasi është pak i gjatë, kemi me e dà në dy
pjesë tue e botue të paren në numer t'ardhëshem e tjetrin
shpejt mrapa. Ju falem nderës.

L. — Shkoder — Me andje kishim botue punimin t' uej,
por per argument qi ka s' dijm a është e pershtatëshme per
nji të perkohëshme shqype.

L. M. P. — Shkoder. — Perkëthimi i bukur i poezis, me
çka dijm na, e pa njoftun këtë nder në, ka me u botue sà
ma parë. Presim prep poezina e artikuj tjerë.

Konkurse me çmim Zgjidhja e Konkursit Nr. 8

1	P	A	L	L	Ë
2	P	L	A	G	Ë
3	P	O	H	I	M
4	P	L	U	M	B
5	P	A	T	O	K
6	P	R	A	Q	E
7	P	V	E	T	Ë
8	P	A	M	I	E
9	P	R	A	N	Ë
10	P	U	L	A	I
11	P	I	C	A	K
12	P	R	I	T	Ë
13	P	I	S	H	Ë

Emnat e zgjidhsave

Shkoder :

Gertrudja e Iefë Gerës, Angjelin Zoj-
zi, Abdyl Rizaja, Ndoc G. Mirashi, Nikolin
Zef Koka, Pashko L. Mjeda, Anton Jako-
va, Ruestore Djelmënija, Tish Çefa, Liza
P. Pepës, Ndoc P. Papa, Gjenarin Nush
Topalli, Rifat Rusi, Lec Daragiati, Eleu-
ter Nonaj, Nush Gurakuqi, Lec Vjerdha,
Ilias Haveri, Myrto Zylja, Kol Kçira, Ga-
ni Shehi, Ali Garuci, Nezehat Behri, Ha-
san Kalaja, Ali Bazhdari, Xhabir D. Dibra
Emin Xhabijej, Tolja Cin Daisë, Shan Ku-
çi, Loro Zef Shiroka, Lec K. Plani, Gjys-
tja Sekuj, Cin G. Lufi, Mario Skanjeti,
Mark Boriçi, Smajl Hafizi, Kolë Shtjefëni,
Pjerin K. Bazhdari, Angjelin Zojzi, Murat
Paci, Lodovik J. Deda Gjyljana J. Deda,
Leonard Luigj Deda, Viktor Ciurçija, E-
jub Hamzaraj, Zija Kopliku, Santer Jak
Nikaj, Adem Boriçi, Bernard Plani, Xhe-
mal Broja, Magdalena Ljarja, Brok Shuli,
Z. H., Lena Mirakaj, Kocë Nika, Cumrra-
ku, Thanas Dardeli, Lin Shkreli, Alfredo
L. Shkreli, Palok Kurti, Ali Dibra, Kolë
Prendushi, Tonin Jak Kraja, Brok Léci,
Liza Ashiku, Hamdi Hazaj, D. Nd. Sa-
hatçija, Ejell Ndoca, Ismet Busha, H. Ze-
nelaj, Ndoc Brok Deda.

Tirane: — Alexander Paluca, Zef Gje-
çi, Paç Çoba, Petraq Musha, Angjelin Vuk-
san, Frano Vassa, Nimet. Bala, Tog. Ne-

ki Bejko. — Durrës: — Zef Çefa, Angjelina Qerraxhia. — Berat: — Gjoni Fr. Ilieshi, Shaqir Kadija. —
Sh' Pal. — D. Lec Sahatçija. (tre talona) — Lezhë. — Shkoder Gjor Gerës.

Prej këtyne, dy zgjidhje na kanë mrrijt pà talon, tue mos permboushë tështë rregullat e konkursit,
prandej janë kenë perjashtue prej shortit. Ashtu edhe një zgjidhje e gabueme prej Korçe.

Shorti i rá zotnis Petraq Musha të cillit i lutemi të na njoftojë dëgjtimin per me i dergue çmimin.

Konkursi Nr. 9 në numer t'ardhëshem.

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Del të paren e të tretën të diele të setcillit muej

PAJTIMET: Shqypni Perjashta

Per 1 vjetë Fr. ari 4.— 6.—

» 6 muej » 2.20 3.—

Vjeti II. Nr. 22-23

Shkoder, 6 Qershuer 1937

Copa 1 1/2 Lek

PESIMIST apor OPTIMIST? ...

Derisa në qiellin e kalthert të Shqypnis së pavarshme të rrijnë tuj krrokë, kah i siellen verdall nper ajri ndonij shtretkut të nditshem, korbat e zez, Atdheu i jonë i dashtuni, nana e perbashktë, Shqypnija, do të rrije perherë e më fort në beh, do të droje per ditë e më teper mos të çohet ndonji ditë ditze ndoj bir i saji i leçitun, per me i vû kazmen, me i zhgulë themelin, sadoqi mirë të rranjosun perpara sa e sa vjetash me radhë, sadoqi të cementuem më se nji hera me gjakun e ngrim deshmuer, derdhë rrkajë prej fatosash, prej kreshnikësh të pamortshem.

E vertetë se në ket shekullin t' onë, qi quehet, e me shumë arsye, shekulli i ideve të reja, moderne, kjoshin kto të mira a të shtrëmta, gjinden çdokund e me shumicë deri neper kombet më të qytetnuemet njasish, qi rrin veç gjithmonë tuj shartue zi: s' shofin kurrkund të bardhë as të drejtë, veç gjithkund pleh e *horllek*, gjithkahë të shtrëmtë e të mrapshtë.

Ka veçse gjithkund edhe njasish, të cillt mund të dahan deri me gisht, qi rrin largas me të parët sa njeni pol i dheut me tjetrin, e qi prandej s' bân tjetër veç tuj ndjellë mirë, të zezën tuj u mundue me e bân të bardhë, e deri ku munden edhe të shtrëmtën me e sjellë në të drejtë.

Të parët nder kta idealista modern, thirren me fjalën tash më të njoftun në fjalorin e shekullit XX.: *pesimista*; ndersa të dytët quehen: *optimista*.

Se cilli nder kta idealista ka më randsi, cilli më arsye, pasardhsat t' onë kan me diejtë me e gjikue më mirë, më me paansî.

Në vetem si kronista e qortuesa t' idesë të shtrëmta, të gabueme, qi mundohen «per fas et nefas» me depertue sidomos në popullin e vogel, posaçë në moshën e ré, porsa të dalun

gzhojet, në vetem – thomi – se na perket vëç me dhânë si nji mendim t' onin, pa dashtë me hî në polemikë me asnjenen çetë të ktij lloj idealistash, tuj na u dashtë me thanë vetem se si e mara, si e mrapshta janë njoftë në çdo shekull te kaluem, si edhe në çdo komb të ndryshem, qi pat edhe më të leten të drejtë me u quejtë me ket ëmen.

Don thanë veç se misjoni i pesimistave në botë, kûdo qi të gjinden, âsht aj më i keqi nder të gjitha misjonet tjera, më i damshmi nder të tana të kqijat qi mund t' i siellen njij shoqije, njij kombi, si njaj, qi prishë çdo shpirt iniciativet, shuën çdo energji, fashitë çdo entuzjazem, zhdukë çdo fuqî, tuj ndrydhë kedo në ket mndyrë nen peshen e randë e të pasherueshme të pertacis.

Pesimisti sikur mos të bâte kurrgjâ tjetër, mjaft kâ nsâ bân më të madhin delikt kundra jetës së të rijve, kundra shkathtsis e gjallsis së tyne, tuj shue nder ta deri më të paren fije të veprimit, më të parin tharm të punimit, tuj u çilë kshtû shtek të gjitha të kqijave, qi bjen mas vedit posaçë pertacija, plohtsija, flegmatizmi.

Pesimisti, qi pershkruen gjithmonë me njëre të zezë veprimin, punën e posaçë bashkveprimin e të rijve, merr më vedit më të randen pergjegjsi, e jo veç perpara Zotit por edhe perpara Shtetit, qi ka më të madhen detyrë, më të parin perlim me drejtun në veprim, në bashkpunim, në çdo iniciativë e entuzjazem të parë.

Pesimisti pusin më të madhen u a vën të rijve, ku thotë në ndoj rasë a kohë më të ngushten me tonin e komandantit trathtâr:

Të ndalemi per pak kohë! . . . Të presim kohë më të favorshme! . . . Âsht rrezik me vijue! . . . »

Shka? . . . «Është rrezik?! . . .» – duehet urtí, po, he trathtár, he mashtrues! urtí e dashtní . . . por, me ndalue . . . ah, jo kurr! . . .

Se i cilli e ka me detyrë me jetue n' at kohen e për at kohen e vet. E mjer aj, qi mundohet me e mshehë pertacín e vet me pretekstin: «Me pritë kohë mâ të mira! . . .»

Perse, po bâni e rá ndonji herë dielli mí ndoj grumull gursh e rrenimesh, të shkaktueme mâ fort prej mospunimit, prej pabashkveprimit t'onë, ká me kënë shëj se na s' kemi luejtë kurr gjurmë, se na s' kemi punue kurrnji herë, se na nuk e kemi vû as mâ të voglin guralec mí elterin e Atdheut t'onë.

Të na mushet, pra, mendja një herë e për gjithmonë se rrenuesat mâ të mdhajt e çetave të të mirve, nuk janë njaq ata, qi ktyne u vën *tak-tuken*, sa janë njata pesimista të ndýt, qi, porsi korba të zez, ushtrojnë mjeshttrín të tanë levertí vehtjake të profitve të të zezave të pertardhshme: njëktyne, pra, do t' u rrijm përherë e mâ fort në beh; prej ktyne, po, do të druejm për ditë e mâ teper, po deshtem me e pshtue Atdhén t'onë të dashtun, po deshtem me i a majtë larg, sa mâ larg të keqen nanës së përbashktë, Shqypnis.

Fa-ti.

Tiranë: Máj 1937

Bisedime të shkurta

Ndodhjet e Delvinës

Nji kryengritje fort e kufizuese por qi natyrisht ká bâ një pershtypje të thellë në popull, tue shkaktue një zemrim kundra auktorëvet, ká shpërthye të shtunden mrama me 15 m. k. në Delvinë. Qeverrija me masat e shpejta qi muer e shoi menjherë e fletoret e opinionit publik me indinjatë e dnoi. Kemi nevojë të madhe për qetësi, pá të cillen nuk mundet me na pasë grat puna, madje nuk mundet me u pasë punë. E për punë ká nevojë Shqypnija, mâ fort se asnji shtet tjetër, për me fitue kohen e bjerrun, për me u vûe në një shkallë, a mos tjetër mos me pasë ndryshim të madh inferjoriteti me shtete tjera. Ata qi shkaktojnë turbullime, ata qi donë me bâ eksperimenta mbi kurrizë të Shqypnis së ngratë, nuk janë vetem kundra rregjimit, por edhe kundra popullit, pse shkaktojnë vorfnim, ndalojnë veprimin qi populli shqyptár po mundohet me shvillue kah e mbara e naltësimi kombtár. Ká rá në sy e është theksue fort edhe cillësija e nierit, e protagonistit të këtyne ndodhjeve. Et-hem Toto, një nieri, të cillin Nalt Madhënija e Tij Mbreti e ká rritë, i ká dhanë madhëni e fuqi, për me i shti në punë të gjitha forcat e tija për shërbim t' Atdheut, e i cilli çohet për me perdorue ket fuqi kundra Nalt Madhënis e kundra Atdheut, nuk ká ëmen tjetër veç trathtár, e veprimi i tij trathtí. Mbas shtypjes të plotë të kësajë levizje gjakderdhse, populli shterngohet mâ teper rreth Sovranit të vet, kah i cilli me shpresë sjell sýt e kerkon qetësi, punë e përparim, lajmtare të ditëve mâ të lume.

Radio-stacioni i Tiranës

Kemi për të pasë simjet radio-stacionin t'onë? Komisjoni për kremtimin të 25 vjetorit të pavarësis së Shqypnis na e ká premtue. S' kemi me ndi mbas sodit vetem: hierist radio Wien; Çekoslovenski radio Praga-Bratislava Kosice; haloo radio Budapest; Eiar Roma-Napoli-Bari, etj. etj. Kemi me ndi edhe: këtë radio Tirana, tue folë edhe në t' amblen 'gjuhën t'onë. – Radio-ja sod për sod asht një ndermjete mâ të fuqishme propagande. E kurrkush mâ fort se na s' ká nevojë t' a perdorojë për ket qellim. E ket nevojë e ndijn edhe Shtetet e mëdhaja: a nuk ndihen tash e tash fjalime propagande prej kryegjyteteve të tyre? Kúr ato qi kanë plot mjete tjera propagande, me një gjuhë qi shkapercen si lum me degë të shpeshta e të rrjedhëshme të veta kufijt e tyre me fletore, revista, librae tjera, i kanë dhanë një randësi të veçantë kësajë vegë magjike, shumë mâ teper kemi nevojë na për të, na qi kemi një gjuhë të panjoftun, na të cillen s' mund të largohesh përtej kufinit t'onë, e s' kemi as fletore, as ç' do botim përgjithsisht qi na u lexue e me u kuptu prej të tjerëvet. Radio-stacioni i Tiranës ká me vlerë, tue folë nder orë të caktueme edhe nder gjuhë e propjane mâ të parat, për me u treguë të tjerëvet shvillimin e përparimin t'onë historin e jetën t'onë, për me përgjeshtrë rrenat e shumta qi qiten për na për me ká edhe hallet t' ona. Né nuk na ndijn botë drejt për drejt zanin t'onë. Vetem ndonjë herë në ndo 'i rasë të jashtëzakonshme ne për mjet t' agjencis telegrafike shqyptare. Prandëj as nuk na njef. Ká

(Vijon në faqen 112)

PUSATARI

Asht aj, është vetë puntori
 Që çili pusin t'ëm,
 Qi gjith at ujë e nxori
 E u trëm — kúr pusi u shëm.

Tuj dhanë shum gjamë i shkreti
 Trimnisht e mjaft punoj,
 Por njetý n' fünd sá s' mbeti,
 Gjimoj — e ndimë kerkoj.

Pá pritë dy t' imta u lshuene
 Dy shokë mǎ t' fórlit n' fund.
 Me vigma t' mdhá i ndimuene
 E u lkund — gropa gjithkund.

Si dé t' hap mbas shpijet,
 Uji qi u nxuer me rrshiq,
 Po kje n' at t' imtë ligshtijet
 Pá miq — puntori vdiq.

Nen tokë e tmérshme gropa
 Ujit i bǎnte vënd,
 Dheu binte copa copa
 Pá mend — me lǎnë gjithk'nd.

E gjatë porsí qemér
 Nen dhé shkoj gropa larg,
 Ishte mǎ e madhja mnér
 Kúr zharg — u lidhshin varg.

Me u njetë perpjetë n' litár
 Me shpórt burrat e mdhaj . . .
 M' bǎhet se edhé janë vár . . .
 Asht aj . . . — po o Zot, është aj . . .

E rrokulluen me kosha
 Sá gur . . . oh Zot po t' lus
 N' jetë t' ëme mos provosha
 Qi t' fus -- mǎ njerz n' at pus.

Nierín vobek e t' shkretë
 Gjithnji por halli e mblon,
 Edhe n' rrezik per jetë
 Punon — se fmíja i don

O Pusatár, ku vete
 Me drú ngarkue prap sot?
 Ti n' pusin t'ëm sá s' mbete
 N' ujë plot — tash nji motmot . . .

E t' xuer tuj t' hjedhun shakull
 Atý m' njën' ǎnë ndo 'i shoq
 Qi ty tuj t' pá n' trup akull
 Shum hoq — shum u perpoq.

Pse prá ti kshtú rrezikun
 E vdekjen n' sý po merr?
 Drueje si dron anmikun
 Qi n' terr — don t' bǎjë ndo' i sherr.

T' mira kto fjalë a s' t' duken
 O Pusatár? . . . Por po,
 N' daç me fitue ti buken,
 Kerko — kú t' gjëjsh puno.

E dij se shum mundohet
 Puntori n' punë qi bǎn,
 Plaket perpara kohet
 Kecan — pá gjǎ n' sahan

Por del mǎ ndër gjimmonë
 Mǎ fage e bardhë per trim
 Kúr bashkë shkonë n' vëndin t' onë
 Mundim, — perpjekje e ushqim

DORA E HARRUEME

BIBLIOTEKA PUBLIKE
 "MARIN BARLETI"
 SHKODER (2018)

Symphoní shkodrâne

Brojë, brojë . . .

Athue këndote kështu Rozafa e bukur atë nadje të mbrame e të parë per të? Nuk e dij: sod këndon bija shkodrâne, bija e Rozafës. E thonë se kangët më të bukurat i a mëson fëmís në djep nana.

Oo, oo . . .

Ësht një brimë dhimbe. Ësht percjellse e të perkundunit. Ësht edhe percjellse vallesh.

Athue nana është njaq mizore sá me i ditue me më të parat fjalë fëmís së vet se ká lé per me hjekë? A ndoshta kján e lëshon brimë ajo per dhimba të fëmís së vet? Apor dhimba, të perkundunit e vallja janë një?

Hovi i madh, hovi i vogel . . .

Kështu është jeta. Edhe neper Shkoder shkon e vjen. Sikurse shkon e vjen gjithkund. Ká pasë në Shkoder hove të mëdhaja, por sá janë të voglat? Të mëdhajat është udob me i dijtë, por të voglat kush i njehë?

Gúr, gúr bâhet múr . . .

Por edhe prej muresh bâhen grumbuj gursh. E nder mure të rrënueme, e mbi grumbuj gursh rrijn sorrat e korbat. Sorrat e korbat janë të zez e rrënimqarë: shëj zije e mjerimi.

Ndimò, Zot!

Kê me ndimue? Kush me ndimue?

I lypë ndimë dhunuesi të dhunuemit, mohuesi të mohuemit.

Kjáje, Zot, të keqen!

Të keqen t'onë do t'a kjajm na, jo Zoti. Zoti é ká kjá një herë. Tash na perket né.

Ik prej shjut e bje në breshen.

Kúr don me shfrýe qiella, bjen breshen. Por breshni është shëj i mirë: qet motin. E ver-

tetë se breshni mërr me vedi bimbën e ré. Por kush na siguron se të gjithë ajo bimbë do të delte e mirë? Mâ mirë të shkojnë të rij e të mirë se pleq e të këqij. I riu i mirë kjahet një herë? shkon i dekuni me një váj; por plaku i keq lën vaj mbrapa.

Shkon i njomi neper të thát . . .

Ësht më mirë se me shkue i pjekni neper të thát.

Endu sh'endu . . .

Si fijet e pelhurës nder gozhda të murit. Si meqiku në pelhurë.

Por mbas do kohe puntorja qi ëndë edhe meqiku e lânë gjurmen e vet: të tânë ajo rrugë qi kan bâ qet yrnekun.

Yrneku është një fjalë turqishte, por tesh-mâ është edhe fjalë shkodrâne.

S ka yrnek nuk don me thánë se ka shoqin.

S ka yrnek don me thánë se është nieri per seri. Sikurse një yrnek pelhure i gabuem, kû mungon ndoj gisht a ujcë, në daç në të gjatë në daç n'ind.

S'e ka shoqin don me thánë se s'është kush si aj. Por në të mirë. Sikurse yrneku mâ i plotsuemi i bohçes së nuses mâ së bukur një ditë darsme.

Siellet vallja rrotull-oo . . .

Sikurse mendimi, sikurse fjala, sikurse shkrimi, sikurse jeta.

Në fund të fundit gjithshka permbëlidhet në një valle. Në valle të paskaj, por të caktue-me gjithkund një soj, qi siellet per rreth njëj qandrrë, pse është rrotull.

SIRENA

(Vijon prej faqes 110)

ndodhë me ndí prej ndo' i të huejit: A është Vlona më e madhe se Varsavia? Jose: sqelja e Shnjinit a është sá e Marsiljes? . . . Ase: ç'farë giúhet flitet në Shqypní? Sod per sod, me marrëdhaje të shumta qi ká shteti me shtet, kombi me kombë, nuk duhet me e lanë vedin në terr. Jemi të pavárshem, por jemi në shoqni me tjerë e në një shoqni, per me kenë të nderuem, duhet me i kalkue të mirat qi sejcilli pjestár ká.

Të njajten randësi ká edhe propaganda e mrendëshme. Nder sá tjera është propaganda per bulqsi. Ësht thanë e është shkruar tash sá vjet parrëshun se jeta e Shqypnis është shtimi e permirësimi i prodhimit të tokës e i gjâs gjallë, por janë këne të thuesh vetem fjalë, pse fort pak mjerisht kemi bâ deri tash ne ket degë. Mjafton me konstatue vorfuimin e popu-

llit, me krahazue importimin me eksportim. I kueji është faji? I të gjithëve, i qeverrinavet të ndryshme edhe i joni. Radio-ja kinte me kenë një ndimë e madhe per ket punë. Me msue bulkun, me e shtye me perdonë injetë të reja punimi, neper mjet kathedrave ambulante, lypet personel i shumtë e shpenzime relativisht të mëdhaja, e me shtye të vogla në perpjestim të fuqive të shpenzueme. Sâ qi radio-ja kushton pak e është një mjet shumë i kollajshem. Mjafton me vde nder qandra të komuneve, a te i pari besimit ase te ndo' i i parë i venet një aparat marrës kû bulqit nder orë të caktueme, shomos nder dit festa, të mbli-dhet per me ndí fjalen drejtue atyne. Fjala prej radio ká me u ardhë si e misterëshme, ká me u shti më besim e prandej ká me kenë mâ me fryt se të folunit drejtë per drejtë.

Perqokime

Prej majes së pendës s' ême

— Kû jê bre burrë qi ké hupë e s' â tuj t' u ndi zâni qyshë kûr? — m' a bani Drejtori i «Cirkës» tuj më ndeshë në rrugë një ditë n' sa ishe tuj shkue në zyre. — Duket se të hapunit e gojës, per të cillin ké shkruet të mrâmen herë, të ka mbetë në fyt e s' të kà lanë me bâ hajr. Por nuk duhet të lâshë vëdin m' u kritikue shi per njat punë per të cillen ké kritikue tjerët. Ké pushue mjaft gjith dimnin e tash qi duel prëndvéra, do të na çojsh prap ndonji artikull per «Cirkë». —

Z. Drejtori më ká xanë ngusht pernjimënd, e m' u desht me i prëmtue se mirë o keq do të ja çojshë ndo i shkrim per «Cirkë», sá mâ parë.

Jam çue prandej sod nadje heret fort me mendim qi me shkruet artikullin. Ky mëndim as naten s' më ká lanë m' e kalue të qetë. Permbi shka do të shkruet? Nuk kam as mâ të largten idé. Kam vûe fleten e bardhë perpara, kam nxjerrë pënden t' ême stilografike, e kam ndëjë me bâll të mbështetun në shplaken e dorës së rrmakët e me sý të ngulun në majen e pëndës, gadi m' e kapë e mos m' e lanë me hikë mâ të parin mëndim qi të më kalojë neper krye.

Tuj shikjue mâjen e pëndës, si pá dashtë m' u dha me mëndue të gjith ata sênde të ndryshme qi per gjith ditë gozhdon permbi leter këjo vegël e vogël, e pa-lodhëshme, e ndigjueshme e mëndes e e vullndesës s' ême. Çka shkruet ûn per gjith ditë me têt? Sá per në shpí, pak, fort pak. Listen e pa-mbarueme të shpenzimeve të perditëshme, shênjime në notes «per mos me harrue», e jo rrallë kambjale e dishmina të shumta qi nenshkruej në favor të kreditorëve të mí. Letra private shkruet pak e aspak. Mbas mëndimit t' êm, Kolbensteiner, shpikësi i kartolinave, do njehë nder bâmirësât mâ të mdhaj të njerzimit, Po, pse aj i ka pshtue njerzit prej robnis të letrave urimi. Ato letra te gjata e të bukura urimi — a ju bie nder mënd, lexuesa të moçem? — qi na mshqishin me i hartue në shkollë, e qi ishin — ose do t' ishin — kryevepra stilit, e qi hiqshim zítue i perpilue sa dit perpara festave per me

ja dergue njerzve me randsí, miqve, të njoftunve. Tash aso letrash nuk shkruhen ma, pse at funkejon e kryen mâ s' mirit kartolina. Me katter-pësë fjalë, e shpesh edhe pa kurrnji fjalë, por vetem me nenshkrim, e ké krye detyren pa u mundue aspak. Kështû edhe ûn me 3-4 lek kartolina qi dergoj per çë do Pashkë e Këshndella, êmna a festa tjera, i kryej prekat e mija edhe dal faqebardhë me të gjith ilakát e dashamirët, njerzt me randësf, etj. etj.

Punen mâ të madhe qi bân pënda e jême, e kryen në zyre. Po, në njat zyre kû ûn tash sa e sa vjet e derdhi per gjith ditë mûndin t' êm, e kû per gjith ditë më grumbullohet permbi tryezë turra e akteve per t' u evadue. E çka shkruen pënda e jeme? M' e shikjue hollë, gadi gjithmonë njato se njato sênde, njato se njato shênjime. Sa herë do t' i kemi shkruet me ket pëndë fjalët stereotype: «Per dije e veprim», «Per kompetencë», «Per njoftim», «Perfundimi të na lajmerohet», «Akti të na këthehet»? Mija e mija herësh. Ah! por është një fjalë tjetër qi pënda e jeme e shkruen si një ditë per ditë, herë të pa-njehuna, e pa as mâ të voglin ndryshim. Një fjalë pa të cillen nuk shkruhet akt as korrespondencë, nuk parashtrohet asnjë lutje, pa të cillen nuk mundesh m' u paraqitë në kurrnji zyre. A e dini cilla është këjo fjalë magjike, qi është si një *parole* me të cillen të çilen dýrt e çë do zyres prej mâ së vogels e deri në mâ të nalten, qi është njënjí si per zyren e komunës mâ të harrueme si per atë të kryeministrit? Një fjalë? Me kalxue të drejten nuk është as një fjalë, nuk janë veçse dy germa, dy germa alfabetit e dy pita. P. T. E është e bukur se kto dy germa qi i shkruet per gjith ditë pa pushim të gjith nëpunësât e konceptit, gjith sekretarët, protokolistat, kopistat e të gjitha zyrtarëve të Shqypnis, të gjith advoketnit, lutjeshtarët e të gjith ata qi kanë punë me zyre, kurrkush nuk i merr vesht se çka duen me thasë. I kemi marrë trashigim prej austriakëve qi na i kanë msue e kemi vijue me i perdorë pa jê dijtë kuptimin. Një herë paçë pvetë ko-

BIBLIOGRAFI

Ernest Koliqi - Poetët e mëdhej t' Italis - Vëllim i dytë

Se Ernest Koliqi tashmâ është i vetmi ndër të rij q' për ditë e më tepër po i afrohet cakut të dëshiruemë, namit e *lavidis* së plotë, q' ai vetë s' herësh e xën në gojë, nuk k' farë dyshimi. Për ditë e më tepër vjen tue i njoftë e tue i hollue zotsit e veta letrare artistike, për ditë e më tepër vjen tue u prirë kah përsosunija, kështu q' mbrënda pakëz kohe tham se në të do të shofim *mjeshttrin* e *udhëheqsin* e rijnis q' rreket me b'ndo'j s'ënd në k'ambën e letërsis shqipëtare. E me provue se un flas i pështetun mb' punë q' b'ajnë dishm' konkrete mjafton të marrim ndorë veprat e ndryshme të tijat origjinale, me të cillat s' k' punim të riut

tjetër q' të m'und rrijë b'all për b'all, haj kje prozë haj poezi.

Posë kësajë Koliqi a' tue i b' një shërbim të madh letërsis sonë me anën e përkëthimevet, prei s' cillash sod po shëf dritën vëllimi i dytë i *Poetve të mëdhej t' Italis*. S' për vëllimin e parë do të tham vetëm këtë: *meritote një mirëprirje m' të madhe*. Mb' kët të dytin, q' tash kam para s'ys, po më k' anda me u shtr' në një sqyrtim s' *m' të hollë q' të ma presë këjo mëndja e ëme, s' m' të drejtë q' të ma ndiejë zëmra e s' m' të këthielltë q' të ma qesë p'enda*. Kaqë s' me u marrë vesht mb' pikëpështetjen tëme kritike, e cilla nuk

legët e mij: a e dini bre shokë se çka don me thanë kjo P. T.? Kurrkush nuk e dihte sugurisht. Njani thote: don me thanë: *per të*, d. m. th. per Prefekturën, per Bashk'n, etj. Nji tjetër: *punë per të*, d. m. th. punë per Drejtorin, per Gjyqin, etj. Nji tjetër: *plot thueja*, d. m. th. plot thueja Zyres X, komunës Y etj. Nji tjetër *per titujt*. Kurrkush nuk ma kalxoi dome thanien e vertetë.

Sa larg me çoi mëndja tuj kqyre m'ajen e pëndës s' ëme. Mirëpo, tash, per një të shoqnuem idësh, po m' epet me mëndue vargun e gjatë të nëpunësave shqypetarë q', sikurse un, rrijnë tuj shkruë mija e mija herësh: per dije e veprim, . . . perfundimi të na lajmerohet, akti të na këthehet. P. T., P. T., P. T., P. T. —

Fantazija e jeme, me një smadhim hiperbolik, më paraqitëte mija e mija pëndash q' rrshqitshin permb' leter tuj shkruë ato fjalë fatidike. E pamja e pëndave i lshote vendin q'nda e qinda makinave shkrimi q' po ato germa shtypshin nder mija fletësh me rritem perherë e më të shpejtë, e krizma e tyne ushtote nder veshë të m' pors' muzikë ferrit. Por tash fantazija e jeme ka fluturue perherë e më larg. Syt e m' shofin aradhen e pambarueme, shumsin e p'amatun të lutësave të ç' do seksit, klasët e gjendjet, të cillët me ato germa

q' prijn perpara në krye të ç' do lutjes rr'ajnë neper d'yr të të gjitha zyreve per me k'ja hallët e veta: P. T. Ministris, P. T. Prefekturës, P. T. Bashk's, P. T. Gjyqit, P. T. Komandës, P. T. Zyres . . . P. T. Komunës. Lutjet janë mija, janë miljona. Qe se tash para fantazis s' ëme sillen e rrokollisen me vruell si fije b'oret, gjith Shypnija është e mblueme prej tyne.

E si sh' rrjedhin prej tyne lott me të cillat janë shkruë, pse gjithcilla k'jan një hall, ankon një dert, lypë një ndimë. E shof aradhen e pamatun, s' të hupun, faqe të zbëta, shpina të krrusuna, tuj rr' neper d'yr të zyreve e tuj pvetë: «A më k' dalë lutja? — A k' ardhë pergjegja? — A është dhare vendimi? — E nëpunësat, ndëjë në karrigë, q' pergjegjin: Duku nesor, eja sot një javë mbas Bashkesh, mbas Bajramit» . . .

. . . më paska k'ollue gjum. Njimënd, mramë nuk kam mujë me fletë mirë. E gjëj vedin se jam gjithnjë me pëndë në dorë e me fletë të bardhë perpara. Au! Paska r' ora tetë Koha me nga në zyrë. Po artikullin k'ur e shkruëj

Zef Jakini

do të më bâjë të págabueshëm, por të páfaj, shëin sigurisht qi po, e un tek e mbramja do të kondëndohem me nji kaq, mbassi e keqja e madhe sqëndron në gabimin e bâmë, por në gabimin e bâmë *deshtazi*.

Libri çelet me nji parathânie të z. së tij *Prof. Carlo Tagliavin-it*, ordinár i glosologjís n' universitetin e Padovës. Lavdimet e z. së tij, në mos gabosha, kanë shkandullue ndokënd kë-tû në Shqipëni. Arsyja? Nuk dihet ende, e be-soi se as ká me u dËjtë, mbassi s ká.

Poeti i parë qi na paraqitet është Zef Pa-rini. Prei si Koliqi ká përkëthye odet: *Jeta fu-sharake, Mirërritja, Per Nigen fisnike* (Lajmi), *Zânës, Rrëzimi*; tingllimin me bisht: *Nji lu-tje*; edhe copa të zgiedhuna prei poemthit të pávdekshëm «*Dita*». DË të parat janë përkë-thye po me at masë qi janë shkruar në giûhën origjinale, në shtatërroksha, porsë pá giasëra-mje (rimë), posë së parës qi e ká nji në fund të çdo tubze. Le të marrim si shëmbull tubzën e parë:

*Pse m' a tundoni shpirtin,
lakmime ari e nâmi,
kur pênin jetës s' ime
është kah i a kputë Atropja,
e anijetari i zeshkun
qysh' tash rrëmin gaton -
me m' çue atje nga s' kthehet
kurrmâ kushdo qi shkon.*

*Perché turbarmi l' anima,
O d'oro, o d' onor brame,
Se del mio viver Atropo
Presso è a troncar lo stame,
E già per me si piega
Sul remo il nocchier brun
Colà donde si nega
Che più ritorm' alcum?*

Nuk është vështirë me kuptue se këtë përkëthyesi nuk ká mËjtë me ia mrrijtue bukurís esthetike t' origjinalit, por n' ânë tjetër lehtë-sisht kuptohet edhe, se i rralli përkëthye shqipëtár do të kishte mËjtë me i u afrue kaq fort. N' oden e dytë përkëthimi s ká giasëra-mje fare, nsá origjinali është i lidhun krejt. E dhe për këtë do të thomi si për të parën. E

treta e e katërta mandei janë përkëthye në prozë rythmike, gjá qi sduhei bâ, sidomos me at të përmëndunen të *Zânës*, e cilla, mbas më-ndimi tim, u dote përkëthye të paktën në sa-fikë të lirë. *Rrëzimi* është përkëthye krejt si është n' origjinal me masa e giasëramje, edhe është përkëthye shum bukur. Gjithashtû tinglli-mi me bisht është sjellë shqip po me at zhdër-vjelltësi qi ká origjinali. Njimbëdhetë rrokshet e Ditës kumbojnë edhe shqip aqë bukur sá, me-gjithse poemthin e kam pasë këndue e shijue sá e sá herësh n' origjinal, s kam mËjtë me u ndalë pá i këndue mâ se nji herë copat e zgje-dhuna qi Koliqi na paraqet në giûhën tonë. Shijoni edhe ju, lexuesë, tërhjeksín e vargje-vet të tija shqiptare:

*Bulku bujar atbot' ngrihet prei shtratit
t' âmbël të cilin grueja e tij besnike
e fmijt e vocërr natën i a voksuene;
mandej, tue bartun n' krah veglat e shëjta
qi s' pari u çpiken nga Çerërja e Pale,
vete n' ar' me t' kadalshmit qé përpara
e shkund' gjat' shtegut t' ngusht' plot rrëmtha
[t' prirun
lângun voesuer qi, porsi xhevahiri,
fekson rrezet e Diellit n' t' lém njat-hera.*

(Dita - Mëngjesi - vv. 37-45)

Kish ta kishim krejt këtë poemth, qi Pa-rinit i fitoi pávdekunín, të përkëthyemë kësò dore!

Fíll mbas Parinit vjen Monti, mbí të cillin s' është nevoja të ndalemi. Vjen mandei Foscolo, poeti i madh i karmit të *Vorrevet*. Dahan në shëj si përkëthime të bukura e besnike tinglli-met: *Mbrâmjes e Nëntëkën e vllaut*. Të tje-rat, si odet ashtû tingllimet, janë këthye ja në prozë rythmike ja në masa të lira me at mjesh-trí qi na e njofim t' prei vëllimit të parë të kësajë repere. Tu *Vorra* do të ndalem me i bâ nji pakë vrejte kryesore. Në vargun 4 â përdorë folja *me thërrje*, e cilla përdoret veça-nderisht për me tregue të barsuemit e dhivet, është prâ nji folje vetëm blegtorore, e me e përdorë shqip me veshtrimin e përgjithshëm qi ká folja italishtë *fecondare* është nji guxim i te-

pruemë, e teprija . . . Në vv. 20 etj. e *njeriu e vorret*

e të fundmet gjasime edhe *tepricat*

si t' *qiellit ashtu t'dheut krejt i shndrron Koha*, do t' ishte: e *njerin e vorret* etj., të cillat këtû janë objekte, e subjekti i tyne *Koha*, gjâ kËjo qi në giûhën italishte shpesh herë qet ngatrrësa. E pákryemja foskoljane e v. 34 qi tregon endë të ngiatunit e veprimit, â përkëthye me aorist. Vargu 58 *at për me ther' Sordanapal lombardas*, nuk ká nji kostrukcion të prânueshëm për giûhën shqipe. Prap në v. 69 e pákryemja e në 71 e tashmja janë përkëthye me aorist; duheshin lánë po n' at kohë qi Foscolo i përdori porsì eleganca poetike. Folja me *hukatun* e v. 80 ástht nji qui pro quo; duhei me *kukatun*. Në 83, *upupa* u dote përkëthye *puçë* e jo *qyqe*. Ndryshei mûnd të kËthehei shprehja . . . e *fu temuto* e v. 99; . . . e i *rrept' pat qênun* s më duket mirë. Vargu 115 i rrin shum larg origjinalit për bukurí esthetike. Italisht ishte: *di puri effluvi i zeffiri impregnando*, e shqip â kËtheje: *qi ndër fllade dikojnë amsime t' pastra*. I pá bukur traslati i v. 166: *fllade me jet' të mbarsuna* . . . Në v. 179 jo *ia kthei* . . . por *ia kthele* . . . Arsyëja? Për elegancë poetike. Vargjet e përmënduna 210, 211, e 212 duheshin punue mã tepër. Me fjalët *desio d'anore* të v. 226 ká giasë se poeti ká dashtë me shËnjue *dëshirin e nderës*, dëshirin me qëndrue i ndershëm e mos me e poshtnue vedin tue u treguë i pá karakter, si bájshin atëherë do poetë të tjerë; prá jo *dëshiri i nâmit*, por *dëshiri i nderës*, si mbas komentuesvet të tij mã në zâ. Në v. 281 folja italishte *brancolare* ástht përkëthye me perifrâzën: *me ndukë ajrin* qi mue s po më duket e bukur.

Por gjith kËtâ s ndodhë për pá aftesin e përkëthyesit tonë të vltetë, as për pákujdesin e tij, por vetëm pse ky punim ástht nji gjâ e jashtëzakonshme edhe për italianët vetë, jo mã për né qi kemi nji giûhë endë të thjeshtë, e cilla ká zori të madh me u matë me hollsít e pashoqe artistike qi karmi foskoljan ndrýnë në vetëvedi. Prandei do të thomi se ky përkëthim tash për tash ástht nji punë e madhe për né, mbassi deri më sod s ká përkëthim tjetër qi të mûnd i afrohet kËtí të Koliqit. Ká rá rasa me ma përmëndë ndokush si përkëthim të mirë atë

t' A. V., i cilli ká pasë guximn me e botue përpara Ernestit, por pËnda e A. V. në vënd se nji përkëthim ká pjellë nji shËmbtim aq të përçudun sá â rrezik me ia neveritë njeriut edhe origjinalin. Çka do me thânë nji gjâ të bukur me marrë e me e shËmbtue!

Vëndin e katërt e xËn Aleksandër Manzoni. — Pikë së parit me oden e pávdekshme: *Pësë Maji*, jo vetëm e vishtirë me u kËtheje shqip si duhet, por të thuesh e pámûndun sod për sod. Për me u bindë mjafton të bájme kra-hazimin e tubzës së katërmbËdhetët ndërmjet origjinalit e përkëthimit:

*E përkujtoi të luejtunat
çadra, dhe t' msyemt n' llogore,
hovin e flakshëm t' çetave,
turret me kual vraptores,
urdhnat e gjalla e t' nxehta,
e t' vrikëshmin zbatim.
E ripensò le mobili
Tende, e i percossi valli,
E il lampo de' manipoli,
E l' onda de i cavalli,
E il concitato imperio,
E il celere ublidir.*

Shum bukur përkundrazi ástht përkëthye kori: *Fitorja e Karlit të Madh mbi Longobardejt*. Gjithashtû bukur skena e dytë e aktit të dytë të tragjedís *Adelki*. Kori i *Ermengardës*, për në prozë rythmike, s ká mã bukur. E në fund të fundit vjen: *Lamtumirë, male* . . . (Të Fejuemët, kaptinë VIII). Ástht kËjo nji copë prozë poetike, o, mã mirë me thânë, nji poezi e shprehun nepërmjet të njij prozës rythmike-synfonike, sá qi për atë qi s ástht poet ástht e pá mûndun me e përkëthye si duhet. Veshi muzikuei i Ernestit e ká shijue thelësisht at synfoní lyrike të Manzoni, kËshtu qi mrríjti me e sjellë shqip tue i ndëje beqik origjinalit e njijherit tue përtrí të gjithë bukurin e tij. Mue, sá per vedi kaq më ká enthuzjasmue, kaq më ká kënaqë sá, po të më lëjojë përkëthyesi i shkëlqeshëm, do t' ia tham nji fjalë si këshillë: d. m. th. qi të vëjë dorë e të na e përkëthejë krejt romanin, kúr punët e tija të shumë e të cmueshme i apin afat. Për suksesin e plotë të tijin bi dorëzânë un, mbassi kam lexue *Lamtumirë, male* . . .

homo novus

Shkodër, Prill, 1937

Kola i Lenës

Novelë prej a. j.

— “E ngrata Lenë,, më thonte im amë, kur e shihte tue u shprishë për or’ e për ças në punë e tue ndejun përherë me sÿ në vaj.

— Jetonte Lena në një jerevî të vogël t’ oborrit të shtëpis s’ime, ku im amë e kish lanë me banue pa qira, por vetëm me krye disa shërbime familjes, qi u përmbledhshin ndër këto punime: me i mbushun ujin e nevojshëm prej pusit dhe me i shim’ e pastrue oborrin e shtëpis. —

Lena, mâ tepër tëfaqte vujejtje e mjerim se sa i pësonte. Kur flitëte për vehte, thonte “e ngrata apo e shkreta Lenë,,.

Të gjitha veprimet e sjelljet e saja kishin një tregim vorfenije e mjerimi. Deri fjalët, qi i shqiptonte me një farë thekse vajtimi në fund të sëcilës frasë, tregojshin se në zemer t’ asaj grue fatkeqe, qindronte e gjallë përherë vujejtja e vorfënis dhe e mjerimit.

Shkurt, Lena ishte vorfenija dhe fatkeqsija e mishnueme. —

Dhe kuadrin e këtij mjerimi të thekëshëm e plotsonte dhe e çquente i biri i Lenës, një kalama shtatë vjetësh, pa pikë gjaku në fytyrë, si t’ish trajtue prej dylli, me petka plot arna, me kambët e zbathuna ose të mbathuna me ndonji palë këpucë të cilat me mëzi i ngrehte, pse falsi ishte ndonji njeri me moshë disa herë mâ të madhe se e tija.

Kalamajt e lagjes e të shkollës e thirrshin Kola i Lenës, sikur mos të kish pasun kurr át. Shkaku ish pse i ati, Nikë Marashi, e kish lanë një vjetë. E kishin vra në Malsi të Dukagjinit për një gjak të gjyshit të tij.

Lena, tue drashtë se prej rrjedhjes gjaqesh tjera do t’ i hiqshin jete edhe të birin, kish ikun e ardhun në Shkodër tue u përppjekë me jetue gjallë “me thoit e durve,, e bëmirsin e njerzve të mirë.

Tue folun për të birin, Lena e paraqitëte si kjensin mâ fatzî të botës: si një teshë qi eksistonte në jetë vetëm për t’ i u rëndue s’ âmës për m’e mbajtë e ushqye.

I biri qindronte përherë me sÿ ulët faqe tregimeve të s’ âmës, të cilat i shtypshin për dit’e mâ tepër individualitetin e tij.

Shihte se nuk ishte për tjetër në jetë, por vetëm për të ngjallë dhimbturni e mëshirë në zemrën e tjerve dhe me shtue vorfënin e mjerimin në botë.

Vobeksin e saj, Lena nuk u kursente t’ i a paraqesë sa mâ të shëmtueme edhe të birit, Kolës: Sa herë qi u ulshin me ngranë, niste me fshamë e me i tregue të birit me sa mundime e vështirsi ishte tue e fitue bukën qi i vënte para.

I biri, me gjykimin e cekët të tij dhe me gjith qi nuk kishë nisë me njoftun jetën dhe mjetet për të valltue në ’të, ndinte një farë derptimi sa herë qi e âma tëfaqte kujdeset e vujejtet e saja për t’a rritun e mbajturn në jetë.

Shihej, prandej, tue ndejun në kujtim e i zyrtë kur e ama përpiqej me i përshkrue mjerimin e saj me fjalë sa mâ të thekëshme dhe me shprehje qi ngjallshin dhimbë e pikllim për sëcilin qi i ndigjonte, jo mâ për atë qi ish tue marrë pjesë.

Në shkollën e Françiskajve, qi ndiqte Kola i Lenës, ish përppjekun me u dalë sa mâ shpesh para sÿve etenve mësuesas, me i u afrue sa mâ tepër dhe me muejtë me zgjue interesin e tyne për cenë qi kish në mësim dhe për urti e përvujtim qi përpiqej të tregonte në sjellje.

Mendonte, ngrati djalë, me i a dalë një farë qellimi me ket mjet:

Si shihte se ish një bari e rëndë për t’ âmen për t’a mbajtë edhe me bukë thatë, dishronte me i a shitesue ket barrë tue hymun në seminar për me bënë mesimet e nevojshme për frata.

Fr Françiskajt hetuen dishirin e djalit për të ndjekun udhën e fretnis dhe u treguen të gjithshëm për t’a pranue; mbasi, për me gjurmë barimet e vobeksis dhe përvujtnis të themeluesit të tyne, besojshin se âsht përherë

mâ mirë me rekrutue shokë prej atyne qi pësojnë ç' në vogjlí vorfenín me të gjitha rrjedhjet e saja e sidomos me atë të përbuzjes së të pasunve.

Lena qau e vajtoi kur i hyni i biri në seminar për t' u bâmë frat, por kish edhe një farë gëzimi qi po i lehtësonte barrën për t' a ushqye dhe atë qi do të bâhej një ditë meshtar e do të shkonte me jetue me' të në tamulli.

* * *

Vjetët po shkojshin e kalojshin dhe Lena vazhdonte përherë në zakonin e saj për t' u ankue dhe me u tëfaqun sa mâ e vorfen dhe e mjerë.

Të birin e kujtonte vetëm kur kish me i dërgue ndonji peshqesh të vogël sa për të krye detyrën e vizitës qi duhej t' i bânte një herë në muej.

Përvujtnija e Kolës së Lenës dhe cena e tij e çqueme për të nxânë e përparue ndër mesime, i kish fitue simpathin e profesorave të tij.

Kishte krye klasët e gjimnazit e po i afrohej kryemjes së liceut.

E âma, sa herë qi shkonte për t' a pamë, mbassi i rreshtonte vuejtjet e vorfënis në të cilën po përshkohej, nuk pushonte tue e pyetun edhe sa vjet i mbetëshin për t' u bâmë meshtar.

Kola kuptonte mirë qellimin e atyne pyetjeve dhe, me gjymës zâni, i pergjegjte se u lypshin edhe pakë vjetë "për të bâmë të gjitha kushtet,, pa i caktuem kurrnji herë kohën si mbas mësimave qi duhet të kryej një njeri qi do të marrin urdhnat e meshtarís.

Ky mos caktim e bânte Lenën me nxjerrë të fshame mbas të fshamesh dhe t' i përkujtonte, mâ në fund, të birit se pritëte me paduresë ditën e shugurimit të tij si meshtar për të vojtun me' të e me rrnuë në ndonji famulli.

Mbi këto mandej, i rreshtonte një varg episodesh të mjerimit të saj dhe të vuejtjeve të saja të përditëshme për të nxjerrun kafshatën e bukës.

Kola, prej këtyne insinuatave të s' amës, u gjindte para njëj dilemme të math e të njëj lufte te rrepët në mes të ndjesis së tij birnore dhe të detyrës së misjonit të jetës

qi i kish ngarkue vehtes:

O me u shkujdesun për t' amen e mjerimin e saj, o me u shmangun prej udhës qi donte me marrë në jetë. Ankimet e ngacmimet e s' amës e shtyjsin të zgjidhte njënen prej të dy drejtimeve.

Një ditë qi vojtí Lena për t' i bâmë vizitë, u thek tepër në zemër e ndër ndjesit e tija birnore: I përshkroj me ngjyrat mâ të zeza gjendjen e jetesës së saj. Përveç vorfënis, i rreshtoi edhe vuejtjet e pleqsis dhe pamundesin e saj për të punue e nxjerrë bukën e gojës. —

Atë natë, Kola i Lenës, nuk fjet kurr dhe, për një javë rresht, mbet përherë i zymtë dhe me tregimin e disprimit në fytyrë e sjelljet e tija.

* * *

Një ditë, pa pritun, u këthye Kola në shtëpi të s' amës. Tha se kish dalë prej seminarit. E âma u çudit për at akt të të birit dhe u idhnue e u disprue, pse ajo vepër e tija e turpnonte faqe botës. — Mandej grát thonë se ai qi del prej xhakonijs, s' bân hair kurr dhe Lena, kryesisht, hairin kish pritun prej tij.

Kola nuk i gjegjte kurrnjënës prej pyetjeve të shuma qi i bânte e ama rreth largimit të tij prej seminarit dhe shkaqeve qi e kishin shty për të marrë at caktim. — Vetëm i tha s' amës se tash ishte në gjendje me i prokurue jetesën: me mësimet qi kish mërritun me fitue në xhakoni, muajte me marrë një nëpunsi Shteti. —

Këto fjalë e qetsuen pakë Lenën, e cila, faqe njëj shprese të tillë u zotnue me nxjerrë prej arkës disa të holla të kursyeme prej saj, për me i blemë të birit një palë petka të reja.

I bâni edhe ket porosi kryesore Kolës, të cilit vazhdoi t' i përsërisë herë pas here: *Biró, banja ndermin Zotnive e të mëdhajve mâ tepër se duhet dhe bân përherë ç' të thonë ata. Mos gabo kurr me u dhanë mend; zotnijt e të mëdhajt dijnë gjithmonë mâ tepër; s' kanë nevojë për mendt e të vegjelve, por për këmba e naltë i bân përherë të dijshtëm e të mëndështëm.*

Ket mësim të s' amës Kola e bâni ta lisan (hajnani); e ndoq përherë besnikisht

pa i u shmangë kurr. — Jeta qi kishte shkue në fëminí dhe shkaqet qi e kishin shty të largohej nga udha e meshtarís, i a kishin ngjeshun për shpirt ket drejtim jete dhe bâmë për të një bindje të patundëshme se ást i vetmi mjet për të valltue në botë. —

* * *

Kola vojti në Tiranë, i u përqas e i u lëvyrë të gjithë njerzve qi dinte se mund t'i ndihmojshin e t' a përkrahin në qellimin e tij. Dhe, dikush pse i ngjallte dhimbë dhe disa tjerë për të shporrë merzín qi i ipte, i prokuruen ëmenimin për mësues në një katund të rretheve të Shkodrës.

Lena, harroi dhe qiti pas shpine aktin e të birit; as nuk i binte tashmâ në mend se kish pasë marrë ndonji herë udhën për t' u bâmë meshtar.

Vjetin e parë të mësuesís, Kola e shkoi në katund ku ruejti pjesen mâ të madhe të rrogës, të cilin kursim e përdori për të vajtun në Tiranë dhe me kërkue transferimin e tij në Shkodër, çka edhe fitoi për «mirsi» të Ministrit, të cilit nuk kish mungue t' i bâjë urime telegrafisht për ç' farë do rase gëzimi të tij.

* * *

Lena kish mbetun në jerevín e shtëpís s' ime, aty ku pat rritun Kolën deri sa hyni xhakue e mbrapa për t' u bâmë frat.

-- Ndërkohë, bâni një ndryshim të vogël në veshje e ama e Kolës: Vûni çarçaf, mbassi mbuloja e çarçafit kryente plotsisht funksionin e saj. I mështe Lenës kohën e kalueme, at kohë kur ajo shkonte tue i marre sëcillit shitës në treg ndonji send të pavlerë por qi Lenës i hynte në punë. E mësue, në ket ves, vazhdonte edhe tash qi ish nana e zotní mësuesit, por me ndryshim se, me përkrahjen e mbulojes së çarçafit, në vend te ndo' i purrini a qepe qi mirite mâ parë, tash rrokte, shkathtësisht, ndo' i dorçë djathë dhe e futëte me një herë nën çarçaf. —

I biri, Kola, kur ish në katund, i dërgonte nga një sumë të vogël, qi i mjaftonte për jetesën e vorfën qi ish vaditun të baje e qi donte të vazhdojë. — Lena i lante dhe i arnonte petkat.

Në shtëpi, Kola, n' at kohë nuk vinte kurr: kohën e mësimeve e shkonte në katund

tue ngranë mâ tepër ke prifti e ndër katundarë; kohën e pushimeve e bâni në Tiranë tue i u la e lye të fuqishmeve për me mërrijtë qellimin e transferimit.

Ardhja e tij në Shkodër e shtrëngoi të mirrte një shpi të banueshme me qira dhe, mbas dishirit të s' amës, e cila donte me u gjetun pranë fëqijve të përhershëm, zûni një shpi të vogël në rrugacën t' onë. —

Postjeri u shihte se i sillte letra pa pushue Kolës së Lenës, i cili tash kish krijuë emënin e familjes «Nikaj» prej emënit Nikë qi kish pasun i ati. — Herë — pas — here, shifeshin përndasit qi i sillshin Kolës edhe telegrame.

Varzat e grát e lagjes e sidomos ata qi përpiqen me dijtun punët e tjerve, shihshin se plikot e letrave qi i vjshin Kolës, kishin mbishkrimin e zyrave të veçanta të Ministrave. Telegramet i vjshin mbas ndonji feste kombëtare apo formimit të ndonji Ministrije të ré.

Fqijt komentojshin me kurreshë punën e korrespondencës së madhe e me rëndësi qi i reshte Kolës së Lenës.

* * *

Ishte kohë pushimesh; Kolë Nikaj, me një herë mbas formimit të njëj kabineti të ri, kish vojtun në Tiranë për t' u paraqitun ke Ministri i ri i Arsimit dhe «me i parashtue urimet e tija» edhe personalisht.

Në ket kohë, mërrijten në një ditë edhe pesë telegrame të drejtueme Kolë Nikës, Mësues në Shkodër. —

Lena nuk dinte qysi të bânte: a t' i pranonte apo jo ato telegrame, mbassi i biri ish në Tiranë.

Ndigjova, prej dhomës s' ime, se po bâhej një fjalim i nxehtë në rrugacë; qita kryet prej dritores dhe paesh përndasin, i cili i thonte me të nxehtë papushue Lenës: — «Ti merri mëri Zoje keto telegrame, pse nuk kanë tjetër, por falnderimet e Ministrave të ri për urimet qi i keni dërgueme ragon e emënimt të tyne si ministra.» —

Lena, po rrinte në mendim, a t' i mirrte apo jo telegramet, pse, të gjitha punët e të birit, i numronte tashmâ si shëjte dhe dronte me vû dorë në ta.

Unë i a mbusha mendën t' i mirrte dhe

nënshkrova diftesat me një farë krenije, pse, me gjithë pozitën e naltë që kishte pasë; nuk më kish ra kurr në dorë një telegram privat i një ministri.

N'ë nesër u këthye Kolë Nikaj në shtëpi dhe ditën tjetër, në mëngjes, erdh Lena në familje e na lajmoi se Kola i saj ish emënu drejtues shkollë.

Një vjet mëprapa, u emënu profesor në gjimnas për mësimin e shqipes, latinishtes dhe greqishtes së vjetër. Për një herë i u ngarkue edhe detyra të përpilonte një varg librash shkollorë.

Pat caktue, mbas pakë kohe, të venë kandidaturën për deputet, pse ishte pothuajë i sigurt se i kish çilë rrugën e naltësimit vehtes nëpër këshillin që i kish dhënë e ama, që me u a bënë gjithkund e ndër të gjitha qejfin të mëdhajve. E kish pamë e provue tashmë se tue u krrusun e ulun poshtë mund të kapet e rrokët fitimi dhe lumnia.

a. j.

Gjithfarësh

Kthelltësia e detit

Kthelltësia mesatare e detit është prej 3500 deri në 3600 meter. N'adriatik mrrijn kthelltësia deri në 1600 meter. Kthelltësia më e madhe në det të Mesdheut është ndermjet ishullit Kandja e Maltës, e është 4600 meter. N'atlantik ka kthelltësina 8300 afer ishullit San Tomaso. Kthelltësia më e madhe e njof-tun deri më sod kje matë prej anijes «Peug-nin» n' Ocean të Paqtë kah të lëmit e ishujve Marianne: këjo kthelltësi është 9635 meter, më e madhe prapa se naltësia më e madhe e tokës, që është një 8840 meter (mal në Himalaya).

Mbrela më e parë

Donë me thanë se Egjiptant, Çinezt, Asirt, kanë perdorë mbrelën më të parë. Mbrela më e mëdhe veç që permendë historija është ajo që në vjetë 802 mbas Krishtit, abati Alkuini i Tours-it i dergoj për dhunti ipesh-kvit Amo të Salisburgut. Në leter përcjellëse ai shkruete: «Po të dergoj një pullaz që mund të baret, që të mprojë kryet t'and të çmue-

shem prej shiut».

Për të bartin të kësaj mbrelë, prej një vendit në tjetër larg 150 mil, atij abatit i u desht me bënë shpenzime mjaft të mëdha, pse mbrela do të përcillej me shumë shertorë t'armatosun fund e maje.

Sa hahet në Paris

Një statistikë na difton se sa hahet zakonisht në një ditë në kryeqytet të Francës.

Si ndër familje është ndër të gjitha gjelltoret parisjanët e të huejt që rrinë në Paris kanë në ditë: 93.500 kilogram mish lope; 127.400 mish viçi; 49.600 mish dashi; 38.700 mish thiut; 97.500 mish pule; 34.700 shpend t'egjer; 184.600 peshk; 87.300 djathë; 70.000 tëlyen; 1.600.000 kokra voe.

Kremlini-Bastilia

Ndodhë shpesh herë që fletoret o revis-tat, t'ona o të hueja, t'i permendin këta dy emna, e ndokush prej popullit nuk ka njof-tim se çka janë.

KREMLIN quhet një lagje qytetit Mos-ka, ku gjindet kumbona më e madhe e botës e cila peshon 165.000 kg., të cilës nuk i a ka ndije kush zënin, pse ndersa ishin tue e ngrehë përpjetë për t'a vendue në kumonare, u rrexue e sharroj në dhë 5 m. thellë tue u thye dyë copash. Në këtë qytet gjindet edhe pallati i Carve të Rusis, banimi i vjetër i ty-ne. Aty u kunoroshin Carët. Ky monument është gati krejtë trekandësh, i rrethuem prej një mu-ri të naltë 12 m. e të gjatë 2225 m.

BASTILIA është kështjehi i famshëm i ndertuem në Parigj, kryeqytet i Francës, prej vjetit 1369 deri 1382, në drejtimin e Aubriot, ndër sa mbretnote Karli i V. Do të shërbejë si mëproje apo kështjell kundër të mësyemjeve t'inglizve, por shpejt u shndërrue në burg shtetnuer, në të cilin u ndryshue në mij e me mij ata që përne rrezik me lobarue flit të qe-verimit absolut deri në kohën e revolucionit francez.

Populli i Parigjit e mësyni edhe e rre-noj me të Korrik 1789, ditë e cila për sa kohë u festue si krenë kombtare franceze.

E. N.

NIERI QI S' SHIFEJ

19)

ROMAN I JULES VERNE-S

— Me dikë është — tha kadalë zotni Stepark-u.

— Po... ndoshta me sherbtorin.

Zotni Stepark-u më ngrehi nen një pëmë, tue u ulë gadi për tokë. Na mujshim kështu, n'at terrinë të madhe m'u avitë ngiat tyne për me u ndi fjalët e ndoshta mos me këne të pám.

Një rasë kaq e bukur për me dijtë se kú ishte vendue anmiku i jonë, me dijtë projektet e tija, me i vjedhë ndo'i meshehsí edhe me mujtë me e kapë, nuk na ishte paraqitë ndo-nji herë.

Ai nuk mund t'a mendote që na ishim aty ngiat, me veshë hapët. Germuq, në mjes të degëve, tue drashtë me marrë frymë, tue ndi me të rrahun zëmre fjalët që na vijshin në vesh herë të kuptueshme e herë jo, si mbas largësis që zotni e sherbtuer kishin prej nesh, e që ndrrrote pá dá kah ishin tue ëndë nepër pyllë.

Qe fjala e parë, që na merríti në veshë, thanun prej Guljelm Storitz-it.

— A mund të híjm qyshë me nesor?

— Sod mund të híjm.

— Mirë mjaft... E n'ëmën të kuej është marrë shpíja me qirá?...

— E kam gjetë një ëmën.

— A jé i sigurtë se kemi për të mujtë me banue aty pá na njoftë kurrkush në...

S'ka má keq se na erdh pi s' mujtem me marrë vesht ëmnin e gjytetit që permendi Guljelm Storitz-i. Por prej atyne fjalëve që mujtem me kapë, mujtem me marrë vesht se anmiku i jonë kishte në mend me marrë hijen e nierit, mrenda një kohës së shkurtë. Pse u vëte në ket rrezik? Dikú veç me ndejë për një kohë të gjatë i papashëm, ishte e damshme për shndet. Kështu po tham un, pse nuk kam mujtë me e vertetue ket punë.

Kur ato zâne u aviten, Ermani thote, tue mbarue një bisedë të fillueme:

— Policíja e Ragz-it nuk ka për të mujtë me na diktue me ket ëmen.

Mandej zhurma e kambëve u largue, shëj

qí shkuen má andej, e mujt kështu zotni Stepark-u me bá ket oroe:

— Q'farë gjytetit?... Q'farë ëmnit?... Qe çka duhet të dijm.

Para se të kishem kohë me i përgjegjë, ata dy u aviten prap e u ndalën para nesh.

— E shkuemja e jote në Spremberg — pvette Ermani — a është e domosdoshme?

— E domosdoshme, pse atje kam pasunín t'ëme. Këtú mandej është e rrezikshme për mue me u dukë, në sa që atje...

— A kë në mend me u dukë nieri si të gjith tjerët?

— Po si mund të báj ndryshej? A kishte për të më pague kush me këne se nuk shifem?

Qe pra se ishte e vertetë, çka un mendojshem. Guljelm Storitz-i ishte n'at gjendje në të cillen pa-pamníja i ishte për ngatrrësë. I mungojshin paret e për me i pásë i dukej mos me perdorë at fuqí të posaçme të veten.

— Por puna është se s'dij si me i a bá. Ata marroqa kanë çartë punishten t'ëme, e un tash nuk kam asnjí shishe Nr. 1. Për fat të mirë nuk kanë mujtë me gjetë vendin e mshehët në lulishtë, por ky vend ka mbetë nen rrenime, e kam nevojë për ty për me e lirue.

— Mue më ké gati — tha Ermani.

— Eja, mbasnesri paradísit noren dhetë. Ditë a natë për në asht njënjí, por mos tjetër kemi për të pá má mirë.

— Po pse jo neser?

— Neser kam punë tjetër. Diçka kam në mend me i a bá dikuej, qí s'ka me i a kande fort.

Ata dy kaluen në hecë e kúr këthyen:

— Jo, jo nuk kam me lare Ragz-in — tha Guljelm Storitz-i me zí kercnues — deri sa mos të shfret mirë bundra asajë familjes, deri sa Mira e ai Frances...

Nuë mbaroi fjalën, a má mirë e mbaroi me një hungim që i duel prej zëmre. N'at cas na rá aty ngiat. Me pásë shtrí doren ndoshta kisim mujtë me e kapë. Por Ermani nisí prap me bisedue:

— Në Ragz dihet tash se ké fuqí me u bâ i pa-pashëm, por mjetin nuk e dijnë.

— E s' kanë për t' a dijtë kurr — pergjegji Storitz-i. — Me Ragz-in nuk i kam mbylle endë hesapet. Kujtojnë se tue djegë shpín t' ême, kanë djegë edhe mshehësinat e mija!... Të shkretët ata per mënd!... Jo, jo Ragz-i ká me pá ahmarrjen t' ême, e s' kam me lanë gúr mbi gúr!...

Ai nuk kishte mbarue mirë at fjalë të mnershme kundra gjytetit, kur degët kjene largue me hov. Zotní Stepark-u u lshue në drejtim të zânave, e bertiti me një hërë:

— E kapa njanin, zotní Vidal. Kapni ju tjetrin!

S' ka dyshim; duert e tija kishin kapë një trup krejt të prekëshëm, por të pa-páshëm. Por kje largue keqas prej një fuqís së madhe, e kishte rá per tokë mos t' a kishem pritë vetë.

Dreshta atëherë sé po u sillëshin ata mbë né, e m' u gjetë na fort ngusht, kah s' mund t' i shifëshim. Por jo. Nji të qeshun i sgerdhimë kumboi n' e rrmaktë e mandej ndijmë zhurmen e kambëve qi po u largojshin.

— Na pështuene — i a bani zotní Stepark-u por mos tjetër tash jemi të sigurtë se, nonse nuk shifen, ata mund të kapen.

Mjerisht na hiken e nuk dijsim strofullin e tyne. Por zotní Stepark-u ishte fort kondend. Me zâ t' ultë, kúr mrrijtem në rrugen Battanyi, më tha:

— Bân se e kemi në dorë! I a kemi gjetë puçen anmikut t' onë edhe dijmë se Storitz-i do të shkojë mbasnesri me kerkue nder ato rrenime. Dy mjete na paraqet kjo punë për me e mujtë. Në kjoftë se s' na del njâni kemi tjetrin.

Laçë zotni Stepark-un, e hina në pallat e, ndersá zoja Roderich e Marku rrishin brî Mirës, un e doktori u ndryeme në një odë per me folë. Ishte e nevojëshme qi t' i diftojshem gjithëçka na kishte ndodhë n' ishull Svendor. Nuk harrova edhe me i kalkxue perfundimin optimist të zotní Stepark-ut, por nuk i thaçë se unë ishem mjaft i shqetsuem. Doktori ishte i mendimit se, mbas kerennimeve të Guljelm Storitz-it kundra familjes Roderich-ej e të gjytetit mbarë, u shifte nevoja me e lanë Ragz-in. Duhej me u nisë mshehtas, e sa mâ parë.

— Jam një mendimit me ju — i thaçë —

por due me bâ vetem një të pvetun: a âsht në gjendje Mira per me mujte me i a hî një udhëtim të gjatë?

— Kah ana e shndedes vajza e ême nuk âsht keq. Vetem mendja e sajë e ka ndi.

— Tash ka me i ardhë edhe mendja, — i thaçë me forcë — sidomos kúr të shkojmë në një vend tjetër kû mos të drojë gjâ.

— Por... të larguemit t' onë a ka me hjekë rrezikun? Guljelm Storitz-i a thue s' ka për të na ndjekë? — tha doktori mendueshëm.

— Kishem me thanë se jo — i a bana vetë — si të mbajmë mshehët ditën e të nisunin e vendin kû do të shkojmë.

— Mshehët!... — tha me 'i gjysë zanit e si në të fshâme doktor Roderich-u.

Njashtë si em vllá, edhe ai dyshote fort qi mund t' i mbahej mshehët gjâ Guljelm Storitz-it, kishte frigë mos t' ishte aty pranë, mos të të ndijte gjithëçka e mos të gatote ndo 'i rreng tjetër.

Nisja kje dá me të shpejtë. Zoja Roderich nuk kundërshtoi; mu mâ teper kishte dishír me çue njeti vajzen e vet.

Edhe Marku e pelqei. M' u duk kot me i diftue çka na kishte ndodhë n' ishull Svendor; por kapidanit Haralan i kalkxova; kapidani, edhe ai, nuk kishte ndo 'i kundërshtim per nisje. Veç se më pveti;

Natyrisht keni me percjellë vllán t' uej:

— S' kam si i a bâj ndryshe? Un jam i nevojëshem per t' êm vllá, sikúr ju jeni të nevojëshem per...

Un nuk nisem — pergjegji me 'i za qi të bâte me kuptue se âsht kot me e çue mâ pertej.

— Nuk doni me ardhë ju?

— Jo, un due e do të rrî në Ragz. mbasi ai asht në Ragz e zema më thotë se âsht mirë qi të rrî këtë.

Nuk ishte purë me i kundërshtue e as nuk i kundërshtova.

— Shpretoj, zotni Vidal-i i em, qi keni me më xevendue në famje t' ême, qi tash mâ âsht edhe e jueja.

— Mos kini kujdes — pergjegja un.

U vuna tîl me bâ gatimet per udhëtim. Në ditë porosit dy karroca të mira e të mëdha. Mandë shkova te zotní Stepark per me diftue vendimin t' onë.

— Sejam mirë, — më pergjegji — më vjen

keq qi të gjithë banorët e gjytetit mos të mundën me u largue si ju.

Kryetari i policisë ishte përnjimend në mendim, e kishte arsye mbas çka kishim ndi një natë para.

Këtheva në pallat të Roderich-ejve një n'oren shtatë, e u sigurova se gjithëçka ishte gati.

N'oren tetë merrjiten karrocat. Njena për doktor Roderich-un, për zojën e vajzën e tij, tjetra për muela e Markun. Këjo e mramja do të delte prej një rrugës tjetër, që mos me rënë në shtëpi.

Por n'at ças ndodhi puna më e pamendueshmja e mjerisht edhe më e mmershmja që mund të ndodhte.

Karrocat ishin gati tue na pritë. Njena para derës së parë të himit, tjetra para derës së vogël të lulishtës. Doktorin e em vllë u njëten për me marrë Miren e me e çue në karrocë. Por, të mmeruem, u ndalen te praku i derës. Mira nuk ishte më shtrat, Mira ishte zhdukë!

XVI

Mira zhdukë!

Kur këjo brimë kumboi në pallat u duk n' e parë si mos t'i kuptohej veshtrimi. Zhdukë?... Si mujte me kenë!

Një gjysë ore para zoja Roderich e Marku ishin n'odë ku Mira shtrihej më shtrat, e veshun për udhëtim, e qetë, tue marrë frymë rregullisht thue se po flite. Pak para kishte hanger një gjellë të lët që i kishte dhanë me dorë të vet Marku, i cili mandej ishte ulë poshtë sa me hanger edhe ai një kashatë bukë bashkë me doktorin. Shpejt mrapa doktorin e em vllë ishin një rishtas nalt për me e marrë e me e çue në karrocë.

E që se tash nuk po e gjejshin më më shtrat.

— Mira — briti Marku, tue u lshue kah dritësorja, e që e luti me forë.

Por dritësorja s'luete: ishte mbyllë. Grabitja, në kjoftë se është kenë grabitje, nuk kishte mujtë me kenë prej dritësorës.

Ngau edhe zoja Roderich, mandej edhe kapidadi Haralan, e pallati kumboi prej të thirrurave të thekshme:

— Mirë!... Mirë!...

U kuptue se Mira nuk mund të gjejte, as nuk pritej pergjegje prej sajë. Po si m'e zhvillue punën që ajo nuk ishte më n'odë? A mund të

mendohej se ajo kish lanë shtratin, kalue refer odë të s'ames, ulë shkallësh, pa kenë e pame prej kurrkuej?

Un ishem tue vendue valigjet në karrocë, kur pa pritë ndjeva brimët. U njëta me të shpejt në pat të parë.

Si dy të marrë, doktorin e Marku, i cili thirrte pa prë të fejuemën e vet, shkojshin këndeje e andej.

— Mira?... — pvetë. — Çka është Mark?

Doktorin pat forë sa me më pergjegjë:

— Bija e emë... zhdukë!

Na u desht me barte më shtrat zojën Roderich që kish rënë fikët.

Kapidani Haralan, me fetyrë të çartun, me shtëpi të tretun, m'u avit e më tha:

— Ai, ai, kurrkush tjetër!...

Nderkaq un u mendojshem me bënë ndo'i arsyetim. Mendimi i kapidanit ishte vshtirë me t'a mbushë mendën. Nuk mund t'u mendote që Guljelm Storitz-i të kishte mujtë me bënë në pallat, me gjithë atë rojë që kishim vënë. Ka mujtë ndoshta me perfitue prej pshtjellimit shkaktue prej nises? Atëherë do të kenë ndejë ngjat karrocës tue priguë çasin e me veprue me shpejtë të çuditëshme.

N' anë tjetër, edhe po t' ishte kështu, grabitja ishte një punë që nuk mund të zhvillohej. Un nuk ishem largue kurrnjherë prej derës së galerisë para të cillës prite karroca. Si kishte mujtë Mira me kalue për atë derë, për me kapë derën tjetër të lulishtës, pa e pënë un? Guljelm Storitz-i ishte i pa-pashëm! Por Mira?...

U ula poshtë në galeri e thirra sherbtorin. Derën e lulishtës që të qitete në rrugën Teqelë e mbylla tue i dhanë çilcit dy herë e shtina çilcin në xhën. Mandej pershkova tanë shpën, edhe nder ahre, tavan e jerevija, pyrgun, pa lanë shkulëq pa kerkue. E mbas shpë lulishten...

Nuk gjeja kurrkënd.

Këtheva të Marku. I shkreti kjate si i dispruem.

Dukej mbas mendimit t' em me lajmue me të shpejtë kryetarin e policisë.

— Po mras në komandë të policisë. Eja me muela me Haralan-it.

Karroca ishte aty që prite. Hime mrendë e, për a kalueme derën e oborrit, kualt u vuene

në të ngâm, kështu qi në pak dekika mrrijtem në sheshin Kurzt.

Zotni Stepark-u gjindej enë n' odë të punës të veten. I diftova në pak fjalë gjithsesi punen e ai, nonse msue me ndi gjithfarësh, nuk mujt me mshehë çudin e vet.

— Zsdukë zojusha Roderich!... — i a bani.

— Po, pergjegja. — Duket punë qi s'mund të ndodhin, por është e vertetë! Ikë a por grabitë, nuk është veç në shpí!

— Është gisht i Storitz-it — tha neper dhamë zotni Stepark-u.

Mendimi i kryetarit të policís ishte një me atë të kapidanit Haralan. Mbas pak heshtimit tha:

— Punë e kryeme me mjeshtërín, per të cillen pat folë atë natë n' ishull Svedor.

Zotni Stepark-u kishte arsye. Guljelm Storitz-i na kishte paralajmue një soj mëndyre per veper të keqe qi do të kishte krye e na, të pamend, nuk patem marrë kurrnji masë per me u mprojtë.

— Zotni — tha Stepark-u a doni me më percejellë në pallat?

— Njitash — pergjegja.

— Gati pra, zotni... sa t'ap pak urdhëna.

Zotni Stepark-u çoi e thirri një nenoficer e i urdhnoi qi t' u dergojshin me të shpejtë në pallat të Roderich-ejve një grup polisësh, qi do të rrite aty gjith naten; foli pak fjalë me zâ t' ultë me nenkryetarin e policís; mandej karroca na çoi të treve te doktori.

Pallati kje shikjue mirë edhe një herë. Por zotni Stepark-u, tue hi n' odë të Mires, bani me 'i herë ket vrojtim.

— Zotni Vidal, — më tha — a nuk ndijni uji erë të posaçme, krejt njashtu si e kemi pasë ndi në një vend tjetër?

E me të vertetë ndihej një erë e lét. Më rá në mënd se kû e kishem ndi e thaçë:

— Era e atij langu qi pat kenë në shishe qi u thye, zotni Stepark, kur ju kjetë tue e marrë n' oden e punës të Storitz-it.

— Pra, zotni Vidal, e këjo më bân me mendue këtë: Me kenë se ai lang, tue e pí, bân nierin të pa-pashem, mundet qi Guljelm Storitz-i i a ka dhanë zojushës Mirë e mandej ashtu të pa-pashme si ai vetë, e ka grabitë.

Mbetem shtang. Nuk ishte ndryshej. Më dukej punë e sigurtë tashmâ, qi Guljelm Sto-

ritz-i, qi gjindej n' oden e vet kur u bâ per kuizicjoni, kishte thye atë shishe, langu i të cilles ishte avullëzue me të shpejtë, qi mos të bite në dorë t'onë. Po, ishte e njajta erë karakteristike, qi tash po ndijshim n' odë të Mirës. Po, Guljelm Storitz-i, i ndihmuem prej levizjes së shkaktueme prej nisjes, do të kenë hi n' odë të Mirës e do t'a kenë grabitë.

Se ç' natë dhimje, un ngiat t'em vllá, doktori ngiat zojës Roderich! Me ç' padurim pritem ditën e uesters!

Ditën?... Po çka na kishte vjeftë dita? A mjaftote drita per me pá Guljelm Storitz-in? A nuk mujte ai me u mshehë në një terrinë mâ të zezë se nata?

Zotni Stepark-u nuk u largue prej pallatit të Roderich ejve, veçse prej agimit. Para se të delte, më muer në njanë anë e më tha këto fjalë me veshtrim si t' errët, sidomos nder ato rrethana:

— Zotni Vidal. Mos t'ju lshojë zemrapse, ndoshta mund të gabohem, por psimet t'ua shpejt kanë për të pasë mbarim.

Nuk u pergjegja këtyne fjalëve qi ishin per me dhanë zemer, por qi m' u duken të pa veshtrim, e e këqyra disi per seri. A thue e kishem ndi mirë? Ishem faret i lodhun, pa forcë e pa energji, e n' at ças s' kishem kurrfarë zotsijet me i mbledhë mendt e me arsyetue.

Njaty n'oren tetë, erdh Sundimtari per me sigurue zotnin Roderich se do të bahej ç' mos per me i a gjetë të bijn. Un e doktori bame një buzë në gaz mosbesimit t' idhtë' E me të vertetë, çka mund të bâte Sundimtari.

Qysh nade lajmi i grabitjes kishte marrë mbarë gjytetin e Ragz-it, e nuk asht nevoja t' a diftoj pershtypjen qi bani.

Para orës nandë togeri Armgard u duk në pallat, i gatëshem per çka do qi të lypej. Por çka duhej, o i luno Zot?

Duhet me thanë se kapidan Haralan nuk i u duk e kót, si m' u duk muer ndi na e shokit të vet, pse i u fal dorës me pak fjalë. Mandej, si vuhi në krye kapelen e njeshi rrypin e kllyçit, shtoi veten një fjalë:

— Ojja!

Në sa dy oficerat po u drejtojshin kah dera, më hodh zemra me i ndjekë. I thaçë Markut më ardhë me në. A thue më kuptoi? Nuk e di. Pergjegja veç nuk më dha.

(vijon)

DOKET SHQYPTARE

(Vijimi prej Nr. 20-21)

E para dbantí e fëmis së malcinave, asht shpesh herë ndonji allti e vogel, të cillen vetë i ati i a vën uë brez, tuj i thanë: Shikjo mirë biró, e dije me e perdorë, pse burri një herë vdes; prá per trimní aspak mos i a lsho rrugén kuej. E ké me vrá? Të vllan e vet. Asht mjerim i madh fort sidomos per né qi së jemi veç një grusht veta.

Një shenë e bukur e tipike, ku të na paraqitet shqyptari me armë është në kangen e V të Vraninës, ku shofim të gjithë burrat e Oso Kukës tuj shí me kujdes armët mbas darket. D.kush lot cic-mic e damë e disá (mâ e shumta) tuj prehë taganat e tuj shikjue me kujdes të posaçem armët e lyeme.

*Po, s' han buk, veç sá me thanë;
I lán duert e del m' njanë anë.
Per urë voters pshtetë m' ujanë brí,
Tuj mendue, duhan tuj pí.
Sá rrin Osja tuj mendue,
Bukë djelmnijs kan marue;
Çuene tryezat e i pështeten
Rrokull odës mandej zateten
Kush tuj dhënë — kush tuj kuvendë
Kush tuj luejtë c'c-mic e hâne,
Kush tuj lye ndo' i çark breshane;
Nja taga'n m' unuer e mrefë,
Fushekët tjetri m' vezme i njesë.*

(Lahuta e Malcis)

Kangët e vallzimet

Muzika e kanga e maleve t' ona është krejt primitive. Shekuj mbas shekujsh kaluen e shprehja e shqyptarit met po njajo. Karakteri i kangve e i vallzimeve është thjeshtë e pik e rrall herë ndihet, perveç prej barive ndonji kangë me karakter lirik. Gjithkto kangë e gadi mâ të shumtat permajnë e paraqesin karakterin e fort të shqyptarit, burrin e tij, egersin e tij. E si percjellse të ktyne kangve perdorin lahuten.

Në rasë të ndonji feste katundit ose të ndonji martese nolidheu burra e grá e së bashkut i a fillojnë valles, tuj formue një rreth e tuj lvizë herë andej e herë ktej si mbas rrithmit të valles. E është per t' u çuditë per

së tepermit se si grueja e malcis është fitoj at liri aq të madhe deri sá mrrinë me keye me burra e nuk mân në vetvedi ndo' i mister si ato të popujve të Lindjes (çka së ndollë në shumë gjytetare t' ona).

Rapsoditë e metuna, prej të cillave kemi veç disá fragmente si ato të Gjeto Basho Mujit, Muji dhe Halili, Gjergj Elez Alija, të cillat si mbas mendimit të disá studjorëve perbajnë tepricat e një epopeje të madhe, u pelqejnë mâ fort shqyptarve të thjeshtë.

Mund të marrim si shembuj kso kangësh prej gjithkahnash, por mâ mire po marrim si baze kto të lahutës po prej kangës së V të Vraninës.

*Merr, Kaçel, një herë lahuten
E na thuej një kangë shqyptare;
S' majëm na zí, pá na qitë fare!
Muer lahuten n' dorë Kaçeli,
M' të magjarin n' vend e ngeli
E, mbasi per zâ e ujdisi,
Kshtu m' atbotë aj kangës i a nisi:
— Kish dalë një Harap prej detit
Trim i zí — e belagji
Edhe qitka' i porez t' randë:
Ká tri bukë pagaçë per shpí,
Shtatë masë vënë per ditë me i pí,
Ká i taroç per mish të zí,
Ká një dash n' mjesditë m' i a pjekun.
Ká një skjap per darkë m' i a ripun.
Njiqind vetë n' mejdan ká pre,
Njiqind vithna qiti fare,
Njiqind shpija edhe një djegun.*

(Lahuta e Malcis)

Me kto poeti shprehë popullin, ndiesit e tija. Madhson nder rapsodi djelmt e vet të fort, qi dijen me dalë mbí tjerët, si per kah mendja, si edhe per kah forcea. Ktu ká rast poeti populluer me shprehë trimnin, qi është jo vetem per burrin por edhe për gruen. Difton gjakmarrjen si mbas mentalitetit të tij si një gjë të shëjtë. E per të paraqitunt e ktyne mendimeve aj trillon e perdorë ftyrat më karakteristike të cillat i xjerr prej natyrës së tij fantastike.

Kshtu ato kangë epike e lirike i a

dhënë kÿ poet popullit të vet. Mund të thomi prâ se edhe poezija e një popullit mundet e na e shprehë intsisht psihën e tij ashtu si âsht, me vÿrtyte e të meta të tyne.

Besimi nder shpatulla e shpore

Malcori drejtimet e ngjarjet e ardhshme të vetat nuk i kerkon kurr nder rrethâna e n' ambient por gjithmonë gadi nder shêjet e shpatllave e të shporeve.

Burimi i ktij besimi të kotë âsht qysh prej kohve mâ të hershme e lidhet me historin e Grekve e të Rromakve e të popujve të tjerë.

Dihet se Homeri, Sofokli, Virgili etj shkrimtarë klasikë të shekujve të lashët e çekin sâ herë ket zakon.

Malcori, prâ e shofim, se tuj mos kënë i zoti me i kerkue ndolljet e çfaqjet e jetës nder gurrat e verteta shoqnore, zhytet nder bestytmi. Ai mytë gjelin e në darkë brî voters, shikjon shporin e paralajmon kohen e ardhshme. Shef se shpori âsht si në të kuq e thotë se per së shpejti do të kemi një luftë. Paralajmon edhe vdekje, të liga e çdo sënd tjetër qi në të vron. E shqypitari i thjeshtë ulë ballin e u beson ktyne shêjeve si lajmtare të një kohës s' ardhshme. Por âsht per t' u vrojtë ktu një gjâ shumë interesante. Kaq i âsht rrâjosë në shpirt shqyptarit kÿ besim, sâ megjithse e shef e e verteton konkretikisht se janë të gjitha të gñjeshterta, gjithnji beson se beson. E kûr gand, ndonji herë ndollë ndonji ngjarje tragjike, o çëfaredo tjetër thonë: E kemi dijtë qysh perpara; na e kâ diftue shpori.

E qe një shembull po prej kangës së V të Vraninës.

Kuer zën Osja atje mû vona:
 "Kqyre at shpatull, Soko Toma,
 E ma thaj a diflon gjâ,
 Se dishka nakel m' a bû . . . ,
 Ehu! se shpatlla keq diftote:
 Luftë kah mâja ajo kallzote,
 E ke penda disâ vorre,
 Tym e gjak neper oborre.
 Prandej Soku erdh e u vrâ
 Kah po e kqyrte m' dritë pà zâ.
 Ndoshta shpatlla tha s' â gjâ;
 Pse per ndryshej fort kâ gjasë
 Se na luftë kemi me pasë;

Së shumë nieri kâ me u vrâ:

Shum do verie jam tu' i pà . . .

(Lahuta e Malcís)

Mjerisht prâ mund të thâm se deri ktu mrrinë besimi i shqyptarit, gjâ qi shprehë (do të flasim të drejten) shpirtin primitiv të tij.

E prâ mjaft kemi pritë. Mjaft ndëjem per sâ shekuj rresht preja e fatit t' idhët. A thue na sod nuk do të zgjohemi? A nuk do t' u bijmë shtjelm te gjitha ktyne marrive, qi janë shgatrrimi i jonë dhe qi ndalojnë çdo hap perparimit të pershtatshem per kohë?

Mbasi t' i shqyrtojmë një ka një të gjitha kto zakone e doke të shqyptarit të pvesim vedin: A do t' i ruejmë kto zakone?

Sistematiconi i jetës shqyptare si popull i veçuem dhe si kombë a do të pshtetet mbi to? A por tuj shdukë gjithshka qi kemi të trashiguem prej të parve, me krijue rrugë të reja per drejtimin e ardhshem të shqyptarit? A por do të mledhim korren e munit të popujve të tjerë e t' a lshojmë mbi token t' onë virgjin?

Dy rrvme e pershkojnë vendin t' onë e mâ së fortit persâ i perket ksajë çastje.

Njena, rryma e konservatorve, qi predikon në të kater anët ruejtjen e traditave të parve, dhe tjetra ajo e të rijve e cilla bertet kundra ktyne dokeve. Si njëna, si tjetra janë teper ekstremiste: E para pse kerkon qi çdo hap i jetës s' onë kulturele të krahasohet me doke e per doke. Kta nierz thonë se sistematiconi i ardhshem i shqyptarit do të pshtetet krejtsisht mbi to. Përkundrazi të rijtë, qesin e thonë se çdo gjâ qi âsht e trashigueme don rrenue e shdukë tuj e xevendsue me të rën e huej me të jashtmen.

Po të hijmë udhë analizâ mâ të gjata mund të perfundojmë se:

Kemi doke të kija, qi donë dlir, por edhe të mira qi duan mâjtë. Nga së jashtmi, po desntem mund të marrim, por t' i shqyrtojmë e t' i peshojmë mirë qysh perpara, dhe tuj ndjettë një rrugë të mesme, me drejtim të barabueshem do të mrrijmë së mbramit me rrajtue tipin e shqyptarit per të gjitha kohët.

GURI

Shkël 26-I-1937

Fejesë me shkusi

(*Novelë prej Lupit*)

Ora ishte pës'e gjysë. Dielli i shkelqyeshem i priellit madhnueshem u ulte, u ulte dal-nga-dalë mbas majes të paster të Taraboshit tue pershndetë me rrëzet më të mrâme të bukuren Shkoder. Fresku i ambel u shtriente tue shperdamun me frymen e vet ernat e kandshme të sallgamave e të arkivave qi drejtojshin kahë qielli uratët mysterjoze të mbramjes.

Vetun, nen një pjeshkë të mbushun me lule qi endë nuk kishin fillue me lidhë, rrinte Lena e Marusha: njëna tue qendisë në gjergjef perpara vedit e tjetra herë tue bâ grep, e herë tue ndjekë me sÿ ndo'i zog qi me cicrimet e veta kush e din se ç' andrime të bukura i pertriente në shpirtë.

— Sá heshtje! sá qetsi! xÿe me thanë Marusha tue ngulë gjylpanen në gjergjef, e tue kqyrë një herë rreth e rreth kopshtit; në çëdo gjâ mbretnon pagja e lumnija!

— Në çëdo gjâ? i a priti Lena tue e vrejte me dy sÿ të plot kureshtë; e në tÿ?

Marusha papritmas u trand; vetun ajo fjal'i zgjumoq në shpirtë vuetje të molisuna perdhueni, e i shkaktoj në trup një nervozitet të çuditshem.

— Oh! në mue jo, pergjegji tue sjellë me gishta pak si me huj sinxhirin e holl' árit qi kishte në fyt. Ah! Len' e dashtun me e dÿjt se sá vuej qyshë ditën e fejesës s'ême, e ndoshta pá e kuptueme prej askerkuej!

Lena vetun atëher' i u kujtue ftyrës të zbët e të trishtueshme të sáj, e sÿve të gropuem e t' ushqyem me një trishtim edhe më të thellë.

— Në mue jo, vijoj Marusha tue shue pak zânin, e prá nuk laçë mjet pá perdorue per sherimin e vuetjeve të mija, por zëmra, vuetjet e zëmërs kënkën të pá sherueshme...

— Largoji moj harapeshë një herë krejet ato mëndime, foli Lena tue e lmue me emnin me të cillin e kishte pagzue qyshë fmÿ në shkollë; ti sot në vend qi me mëndue te dit kan mbetë pak, e se sá puna ásh pá u krye, rrin e e martirizon vedin me ándrra kote si me këne fmÿ konviktit. Mendo'i grimë

se sot gjindesh në prakun e derës të jetës qi të buzqeshet e se nuk jé më në kohë me u bjerrë me mëndime të pá arsyeshme.

— Mëndime të pá arsyeshme? i a priti Marusha tue hapë çuditshem syt' e tue rrahë shpesh qerpikt' e zez; mëndime të pá arsyeshme me u bashkue per jetë me një nieri qi as s' e njof e as s' e dí? . . . Ah! shoqe e dashtun mos të raftë me e provue fatin t'ëm, por dije se von' e vonë fort prindja t' onë kan me u kujtue se: *fejesa me shkuesi ásh mizorija më e madhe qi mund të bahet në ket tokë.*

Heshtne te dyja, e rishtas kapne punen tue ndjekë se e cilla at mendimin e vet. Pápritmas në kumonare s' di se çë kishte krisi sahati me një tringllim aq të rand' e të kumbueshem sá me të bâ me mëndue Amshimin.

Marusha një mbas tjetrit i numroj të gjitha të rámet: binte shtatë. Atëherë mluedhë të gjitha foret' e veta, e të gjith mënden e vet u mundue me e lidhë per at lule qi ishte tue mbushë në gjergjef, por nuk mujt, e e terhjekun prejë një ndiesis më të fuqieshme çoj kryet e prigioj.

Njatje larg, një zâ i mekt' e i persjellun prejë tingujve të vajtueshem të një kitarrës, këndonte një kangë monotone q' era e mbramjes e pshtjellonte n' ajri e si a lënte me i u kuptue fjaltë, por qi Marusha i a dinte fort mirë.

— O Zot! si do t' i a baj? murmuroj vajza tue drejtue sytë kahë qiella me një shprehje dhimet të pá trëgueshme e lotët e ndalun deri atëherë ndër qoshe të qerpikve, shtyemun prejë permallimit të mbrëndshem, i rrshitne lehtsisht giatë ftyrës të zbët të sáj.

Lena perkundrati kishte mbetë me sÿ të ngulun në muer të kopshtit qi ishte veshë me shermashek, po athue se të gjith bota marronte aty, tu aj muer, tu aj shermashek.

* * *

— Marushë, po ti eja moj bí mbrëndë më e mos të ftofesh, u ndie një zâ gruejet qi vinte prejë çardakut të shtëpis.

E shkreta grue, dronte mos t'i u ftofte e bija, në sá n'ânë tjetër ishte shi ajo vetë qi i a epte helmin për t'a ftofun për jetë ...

— Po vi nanë sá po persjelli Lénen, gjegji vajza; e pá shtue tjetër téri me faculetë një herë mir' e mirë lotët, mluedh punen, persuell shoqen e dashtun deri tu dera e obo-rrit, e u drejtue kahë shkalla e shtëpis.

— Oh! çka ké Marushë? e pyeti e âma qi kishte ndëjë në kâmbë në krye të shkallës; a jé ndoshta pá qéf?

— Kurgjâ nanë kurgjâ, gjegji vajza. Trishtimi i zânit të sáj ishte i pá tregueshem. Kurgjâ, ishte vetun një fjalë gojet ... Kur-gjâ! ... Por kush kishte me mujtë me e qetsue zëmren e shpirtin e sáj?

— A po vjen me hânger?

— S' po due nanë sundte, po jam pak si lodhshem; mâ mirë po shkoj e po pushoj një herë, e hyeni n' oden e fjetjes.

As ajo vetë pá u kujtue shkoj e u psitet për prak të dritores të çilun qi për së largut këqyrte fushen e Rmajve.

Ah! po të kishte mujtë me u gjetë në ket çast të jetës të vet, n' at vend pushimi, me u shtrinë nen ato rrasa deket, e në ftoft-sín e tyne mos me mëndue mâ, mos me vuejt mâ! ...

E shkreta Marushë; ishte teper e ré për me i bâ bâll vuejtjeve mizore të zakone-ve të ndryshkta të vendit ...

Me duer qi i dridheshin myelli xhâmat e dritores e ashtu vesh' e njesh' u huellë mbi shtrat.

Pápritmas koltrina e dritores rá, e n' oden e vogel, n' oden e lotëve e të fshâ-meve mbretnoj terri qi aq fort i pelqente ...

— Terri! murmuroj, terri! ... Ah! gjithkahë terr ... Në çëdo ânë qi të siellem âsht natë ...

— A t' a ndezi moj bí driten? e pyeti e âma tue i u avitë në mâje të gishtave shtratit të së bis.

— Jo nanë, jo; nuk mund t' a bâri driten. Drita âsht gëzimi e jeta, e une jam ...

* * *

Kaluene shumë orë natet e Marusha e-ndë nuk kishte mujtë më myllë sý; rrinte ashtu si e tretun, me sý hapt' e të ngulun n' askurgjânë, me mende të pshtjellueme e

qi nuk ishte e zoja me arsytye mâ si duhet. Por tekembramja njetje nder ortë mâ të para t' agimit kje mujtë prejë gjumit të randë të prendverës, e sýt' e trupit i u mbyllen dal-ngadalë për t' i çilun ato të shpirtit ...

Çë gjum e ç' andrrime giat' atyne pak orve! ...

Dý shoqe te perzemerta të saja të de-kuna disá kohë mâ perpara, dy nuse të ve-shuna me petkat e pastra të kunorës i u avit-ne shtratit të sáj. Kuvendne, qeshne, kjáne, e mandej u zhdukne, e bashkë me gjum u zhduk edhe vegimi.

Prejë plasave të dritores t' odës, një rrëze e gzueshme diellit lmonte ftyren e vaj-zës e e lajmonte se kishte fjetë mjaft.

Marusha hapi sýt' e kqyri se prejë kahë i vinte ajo rrëze dritet.

— Deri në gjum paskem kjá! tha mbas një grimet me vedi, tue kujtue se nenkrejca e sáj ishte e lagun me lot.

Çoj kryet e kqyri. Ah! ishte rrëjtë ... perkundrazi nenkrejca mbí të cillen kishte pshtetë kryet ishte e perlyeme me njölle gjakut ...

Tekeimbramja fejesa e pá vullnetshme, fejesa me shkuesí e kishte bâ të veten, Ma-rusha nuk u çudit aspak, nuk u mnérue as-pak. U çue e u vesh, mandej u ul në giuj të mdhaj në mes t' odës e u lut me të dha-nun:

«O Zot! Ti qi prejë së naltit shef e njef mshefsít e pá fajshme të zemrave t'ona, Ti qi mâ mirë se askush na i din nevojtë, ban qi smundja e deka e shpejt e emja të jét msim i gjallë për prindin shqypár qi pá u kujtue ushqehet e gjallon në mos të za-koneve mâ mizore të njezimit; ban qi prend-vera e shkimun e êmia, sikurs e sá shoqeve tjera, t' i a u shkyjnë një herë tisin e errt, tisin e mnérshem qi i a t' a xânun sýt' e s' i len me i pamun bukuri e jetës ...»

Prâni. Edjeu si qi lehtëim të pátregue-shem në vedvedi. U çue në kamb' e shkoj per-para pasqyrës t' odës. Trishtimi i ftyrës saj teshmâ ishte zhdukë e një shprehje buzqe-shjet stolite buzë e pergjakuna të saja.

«Pastroj i herë mirë buzhtë, hoq, e e mshehi në një skutuliq mlojcen e nenkrejcës, e duel prej ojet.

FOLKLORE

POSTRIBA

(Vijon prej nr. 20-21 fq. 90)

Fise. — Ndër fise të motshme, qi kanë pasë banue këtu në Myselim para tre-katër qind vjetvet askush s' din me kallzue gjã, vetëm thohet se mã i motshmi është fisi Spahijaj, qi s' dihet se kur ka ardhë. Për këtë tregojnë se ka qenë këtu para se vishin Turqit, të cilët një burr, prej këtij vëndi e bënë spahí, i dhanë parín mbí Myselim edhe brezi i tij djali mbas djali mblodhi të drejtat shtetnore, si mbas ligjës s' asaj kobe. Mã vonë ky fis erdh tue u pakue, sa sod njehë vetëm një shpí, e kur tjera mã të forta duelën, pariya i qe dhanë tjervet.

Mbas Spahijajvet, për vjetërsí janë Ce-Matajt ndoshta Cen (Hysejn) Matijajt, t' ardhun prej Toplane, qi janë fisi pashtueshëm, si Spahijajt sod. Trojet e Ce-Matit, të parit të ketij fisi, gjinden edhe sod në Toplanë.

Mbas këtyne, një tjetër fis për vjetërsí e pari janë Alijajt, t' ardhun prej Kastratit, prej katundit Alijaj. I pari i këtij fisi thohet se qe Gjetoja, i cili mbassi erdhi këtu, u bã Mysliman. I biri i tij, Alija, êmnin e të cilit e mbajtën mbas-ardhsit, u bã i parë mbí Myselim e brezi i tij djali mbas djali e pat parin deri tash vonë.

Thohet se parín mbí Myselim i a pat dhanë Alís një nga vezirat e Shkodrës, për trimní, qi diftoi në luftën e Morës, kundra Grekvet.

Fisi tjetër, qi njiuji me Alijaj, a ndoshta edhe mã i vjetër janë Hysajt e Shahinajt. Këto dy vëllazní janë t' ardhun prej Merturi. Atlosh i tyne është një farë Bale, qi pat tre djelm, prej të cilvet dy, Kurti e Shahini, të bãmë Mysliman mbetën këtu e tjetri, Gjoni, zû vënd në Shkodrë me sajue fisin Gjonañ.

Prej Shahinit janë Shahinajt, bark i pa-

— Oh! si ké ndjehë Marushë? e pyeti e âma qi shi njatë herë ishte nisë kah' oda e saj.

— Mirë nanë, mirë, gjegji vajza tue buzqeshun; kurr s'e di vedin mã mirë se sot...

— Qudí! murmuroi me vedi e âma me ndjekë me sý të bín qi u ulte n'oborr; tash një vjetë qi e fejova, kjo është mã e para herë qi po e shof kaq të qet e të buzqeshun!...

LUPI

shtueshëm e prej Kurtit Hysaj, qi u thirrën prej êmnit të djalit të këtij, Hysejnit.

Hysajt jane mã i shtueshmi fis, sa qi gjy-sa e Myselimit është i banuem prej këtyne.

Fise tjera, qi erdhën tash 100 vjetë e këndej janë Mesjanët (një degë Avdallajsh) e Domnorët, të cilët bãhen nja trí shpija.

Edhe fisi i Gajtanavet ka pasë qenë në Myselim, por është shue krejt.

Toponomastika:

- A.) Ara e Ujit (mbiellet kallamboq)
 Ara e Gjatë (mbiellet kallamboq e duhan)
 Ara tu Xhamija (» » » »)
 Ara e vadës (mbiellet kallamboq)
 Ara tu shpija (mbiellet kallamboq e duhan)
 Ara e Bejtos (» » » »)
 Ara tu kësolla (mbiellet duhan e perime)
 Ara e Poshtme (mbiellet duhan)
 Ara tu Mullini (mbiellet duhan)
 Ara e Kronit (sod fushë kullose, dikur arë e lagun prej Kronit t' Ali (Dervishit).
 Alnike (ara e livadhe)
 Ahmate (kisha Ahmate, Rruga Ahmate, e livadhet Ahmate)
- B.) Breg-Shkodre (ara kallamboqi, duhani e perimesh)
 Bunare (ara kallamboqi duhani e perimesh)
 Brija e Rragamit (kodrinë)
 Brija e Muratit (dikur ograjë e sod e zânun prej Kirit)
- C.) Çardaku i Giçarit (atalog sipri kodre)
- D.) Doçe (tokë kallamboqi)
 Dierre (livadhe). (Këtu janë disa vorre desh-morës, qi u rravë kur u fillue mã së pari lufta me Malazet në rrethimin e Shkodrës. Një prej këtyne vorrevet është në një breg jashtë livadhi)
- E.) Fanje (tokë kallamboqi, duhani e perimesh)
 Fusha e Haxhivët (merá)
 En - Bri (»)
- G.) Gushe (tokë duhani e livadhe)
 Gj. Gjovash (tokë kallamboqi, duhani e perimesh)
 Gjo - Bibë (tokë kallamboqi, duhani e perimesh)

Gjurma e Gomarit (shêji i kâmbës, por sod s' dihet ku âsht)

Gjurma e Dorës (shuplaka me gishta në gur), por sod s' dihet ku âsht.

H.) Hurdha (tokë kallamboqi, duhani e perimesh)
Hamalle (ara e livadhe)

K.) Kodra e Kaçinës (Nji mbaja e kësaj kodre âsht rrafshue prej Turqvet e rrethue me tela për mproje të Shkodrës kundra Malazezvet në luftën Ballkanike.)

Kodra e Lacës (vëneshhtë. Këjo kodrë, dikur thirrej ograja e Kaurrit)

Kodra e Gurit (Këtu ka pasë qenë fillue mâ së pari lufta, në rrethimin e Shkodrës në vjetin 1912, jo me ushtri turke, por me bashbyzyk: Shkodranë, malsorë e katundarë, të cilët qenë thye, vorret, qi janë këtu në bregun e Shtodrit, në ânën e djathtë e dishmojnë këtë luftë. Mbas tri ditvet ushtria e rregullshme e Turkís i theu Malazezët edhe i bâni me ikë përtej Kiri).

Kodra e Madhe (me shpat të plajtë)

Kodra e Gjatë (» » » »)

Kodra e Tajazit

Kacadine (tokë kallamboqi, duhani e perimesh)

Kalle (tokë kallamboqi, duhani e perimesh)

Kroni i Halil Danit (i goditun, por ujët e ka të keq)

Kroni i Ali Dervishit

Kroni i fund kodrës së Madhe

L.) Lugu i Sanës Gomare

Lugu i Bidrit

Lugu i Thanasit

Lugu Pal-Shtej

Lugu i Dhivet

Lugu i Zhavarit

Lugu i kodrës së Gjatë

Lugu i Qafës së Gajtanit

Lugin Kolikës

Lugu Mbas-Brijës

Lugu i Grykavet

Lugu i Gjarpnavet

Lugu i Vegshavet

Lugu i Gogvet

Lugu i Mosit

Livadhi i Lodërtunës

Livadhet e Mëdhaja

Livadhi i Marokut

Livadhi i Telajvet

Livadhi tu Kisha

Livadhi i Gajtansvet

Livadhi i Alltanës.

M.) Mbaja e Haxhivet

Mbaja e Korrizavet

Mbaja e Shkujkës

Mbaja e Shpatit (Në nji vënd të kësaj mbaje, qi thirret Lodërtunë prej Turqvet, Jeshil-Tepe, d. m. th. mbaja e Blertë — në luftën e Ballkanit ushtria e Turkís e pat rrethue me tela, Toprak Kalá. Këtu u bâ nji luftë, me Malazez, qi s' prâni tri ditë e netë)

Mbaja e Filotit

Mbaja e Kolikës

Si ndër kodra e lugje, qi u përmenden mâ nalt ashtu edhe nder këto mbaje: siper, ndër shpate e përfunda, janë në shum vënde vorre Malazezësh e ndokund edhe ndo' i Shqiptari e Turku.

Mbî-Farke (livadhe)

Mbî-Mure (livadhe)

Mbî-Lâme (Tokë kallamboqi. Thohet se këtu e rreth kësaj, dikur ka qenë lâma e drithit të këtij vëndi)

Mullini i Pashkos (sod troje)

Mullini i Velijaj (sod troje). Ky mulli mâ përpara thirrej Mullini (Cemataj).

Mulliini i Vojit (sod s'i duket trolli askund).

N.) Nën-Fiqe (tokë kallamboqi, duhani e perimesh)

Nën-Farke (livadhe)

Nuk-Bajrame (livadhe)

Nën-Lâme (tokë kallamboqi)

Nisake (livadhe)

Ndoke a Rrumbullake (ara kallamboqi e duhani)

Ndër-Sân-na (ograjâ livedh)

O.) Ograja e Rragamë

Ograja e Marokut

Ograja e Aklës

Ograja e Hamës

Ograja e Nën-Gure e Kurtit

Ograja e Hanze e Rrjolle

Ograja e Hasit

Ograja e Lëmishit

Ograja e Boshtravet

Ograja e Tajazit.

(Vijen)

Hashim Koplikaj

DANTE ALIGHIERI

K a r o n t i

PERMBAJTJA: Tuj nisë udhtimin e vet të mrekullueshem, Danti me Vergilin hën në fërr e gjinden në trëme ku janë mbledhë tucat; kûr mbërrijnë në breg t' Akerontit vrenjë kalimin e shpirtnave mbi barkë të Karontit: në një të perzûm të madh të viseve të ferrit, Danti rrëxohet i mujtun prej një rrejet të papritun e qitet kështu në breg tjetër të lumit.

*E qe, po vjen kah na, permbi një anë,
një plak, prej mosh's me qyme të sbardhueme,
tue brit' «T' mjer't ju për vedi, o shpirtin t' kqi!*

*«Mos t' i u rrej'n' shpres't, se shifni mâ qiell t' lume:
eh, erdhë 'i tash, të gjith mbi tjetrin ball
m' i u çu, n' ziern, n' akull e n' terrin' t' amshueme!*

*«E ti shka po lyp' ktu, mor nier i gjallë?
Shpejt hiq shpirtensh, qi jan' dâ asaj jetë!»
Por si pau se un po rrijshe tue u tallë*

*shtoi: «N' tjera udh', limaje kë me gjetë
bregun, jo ktu; për me kalue pertej
duhet qi t' bari ty një drû ma e letë»*

*Por për fjal' t' tija Prisi kokerr ndei:
«Karon, ti mos u xëj'! Kû është fuqija
n' gjithshkâ, kshtu urdhnohet: mos më shtyj ma 'ndeje! . . .*

*Anitarit të Knetes s' ndyt' qetja
i kthei n' at ftyr' tan' lesh të çueme peshë,
e ka' i ngerdhucte, syt i qitshin shkndija.*

*Por ata shpirtin, qi ishin lodhë e shdeshë,
Kerclluene dhamb't e ndrruen ftyr' tue ngamun,
porsa qi fjal' t e randa u ran' nder veshë.*

*Prindt e vet, Zotin rrijsin, veç, tue namun,
gjinin njerzore mar', vendin, motmotin,
pjellen e t' par' ve e t' mbram've, qi i ka bamun.*

*Mandë' u bashkuen' (s' u a pritte lotja lotin
kaq fort po dnes'shin) n' të mbrapshten regore
qi pret shpirtin, qi n' bot' nuk dresht Zotin.*

*Karonti dreç, më sy si gac' zjarrmoe,
u ban më gisht e t' gjith më at shej mbledhen:
kuj do t' vonohet i a kris' em pa ndore.*

*Sikur n' stin' t' vjeshtes ojetht e veshkun hihen
njeni mbas tjetri, der sa t' mbrapa pa gjë
dega e shdeshun, n' sa gjetht neper lok' sillen;*

1) tue ngamun — më një herë

ë dobta farë e Adamit n' at m'nyr' pra
i rrasët bregut një kah një pa fjalë,
me at shej si zogu i msuem me u thirr' me zâ.

Kshtu shkojnë gjithmon' me anë mbi t' zeshkten valë
e, pa ndesh' bregun tjetër çeta e parë
një çetë e ré fillon tektej me u ndalë.

«O bir i jem,» m' tha atbot' msuesi bujar
«Ata mblidhen, qi n' shekull kan' mbarue,
n' mni te Naltit, prandëj gjindja e pa farë;

e jan' te gatshe lumin me kalue,
pse drejtsija hyjnë u grah' pa mshirë,
kshtu qi vet' friga n' një dëshirë â shndrue.

Një her' me than' nuk bje ksaj shpirt i mirë,
e, n' kje se ka Karonti ankim per ty,
tesh mund t' kuptojsh, ksi fjal' sh pse aj goje xirë.

Rrafshina e errt', mbassi kto fjal' pat kry,
u dridh aq fort, sa kur mendoj at mnderë,
me djerz' t' ftoft' balli endë fillon m' u nje;

toka me lot e zbrûme lshojti erë,
qi qiti jasht' mandej kuqloshe 'i dritë,
e cilla ç' do ndjesi m' shojti me 'i herë

e rash' si aj nier q' e kap' gjumi pa pritë

SURGENS

Të gjithë bota është theater

(L. PIGNOTTI.)

Bota theater është: tash komedi
paragitet në të, tash tragjedi:
tash kjahe e tash qeshe
permbi marrit e njerzvet, mbi mjerime;
edhe marrit e njerzvet,
disa janë t' drejta, disa janë genjime.
Janë t' marrë t' gjithë njerzit mbarë gjithë mbarim,
t' gjithë . . . pos' meje e teje, leones i jëm.
Sejcilli paditë tjetrin, atë t' mbetat
t' gjitha i a zblon, e kurr nuk i shpëton t' veta.

SHKABA.

FOLKLORE

Kanga e Kino Mirashit

i cilli në një kohë para një 70 vjetëve vrau një të quejtunin Meto Beg për çashtje nderi. Asht këjo një kangë popullore shumë e bukur në të cillen poeti anonim populluer, përveç se pershkruen ndolljen me besnikë kronisti, ka dijtë me qitë në shesh, si në një kuader, posë çashtjes ndermjet protagonistave, edhe imtimet më të voglat t' ambjentit ku ka ndollë vrasa.

Mehmet Begu e Ago Begu
Nder livadhe na i xû zhegu;
Nder livadhë po bájshin zheg
Kinëja ju shitëte bejleg.
Kino Mirashi tuj u njitë
I ka dalë Begu në pritë.
— Kû jë nisë Kino me shkue?
— Ne darsen ne kjoftë gjikue,
Hajde, Beg, a vjen me mue?
Hajde Beg ne daç me ardhë
Me Ndrek Llupin jam kumarë,
Jam i thirrun për kumarë,
Me kan thanun tesh tri javë
— S' t' lã m' u nisun për te gjall —
Meto Begu don me qeshë,
Na i rã Kinos paravesh.
Kinoja me brendavekë;
— Largo, Beg, e mos me prek,
Se kam cuben nën jelek,
Kam një cube nën jelek
E kam mbushë taman për beg
Me dy plumbe në një fyshek,
Asht e vogël, fort kerset,
Tã bãn deken, more beg.
Kino Mirashi i biri i Lenës
Ja filloj te Rruga e Qelës,
Ja mbaroj te muri i Çekës.
Te ajo Qela me dy mure
Qindro beg me dy kubure,
Dy kubure pesqind groshit,
Cubja e Kinos dymdhet groshit.
Vojti cubja në Kalã,
U bind pashë e u bind qehã
Me ket cube si e kã vrã?
Me ket cube si e kã mbarue?
Por paska pasë exhelin shkrue.
Drando Çekja n' avullí:
Kënka shtrí Begu si thí,
Bjeri, Drando, ujë me pí.
Drandja e Ndocit n' avullí
Qet mashtrapen fursurí

Me i dhanë begut ujë me pí;
Qet çarçafat tallazli.
Po lypë Begu ujë me pí
N njat mashtrapen farsurí,
N' njat mashtrapë e me njat gotë
Po lypë Begu ujë te stoftë.
Drandja e Ndocit bi fisnikut
Qet çarçafat byryxhikut,
Drandja e Ndocit qet jestekun
— Largou, Drando, se tek kam bregun.
— S' jë për breg more Beg-Zade
Por për minderë e për sagjade. —
E shoqja e Ndocit porsí çuka
Del me zogj porsí kelluka
— Mojë e shoqja e Ndoc Muzhanit
Çka shikjon nën hije t' mândit?
— Po shikjoj ket Beg dermanin;
More Beg, more derman,
Njikta janë rrënjet qí bãn. —
Mori Kushë, mori sýbardhë,
N' maje t' murit paske dalë,
Mos i luej mojë ata duer
Se po bãn e qet ndo 'i gúr,
Po i bje Begut te plaguem.
Mori Drandja e Kolës Ndoc Lazrit
Çka shikjon për birash t' gardhit?
Drandja e Tushit në vllacë t' krës
I kallxuene e s' rrujë besë,
Muer binishin¹⁾ shkojë vetë;
Gjith gjinden po don me shtëje
E n' Begun po don m' u ngj
— Çka m' kã bãmue ky thí
M' ka çue Gjoni n' Puneli.²⁾
Ago Begu vjen tuj ngj
— Kushë te vran Meto o vllã?
— M' kã vrã Kinoja tinzë pã pã,³⁾

¹⁾ Në at kohë thohet se edhe grãt katolike të Shkodrës kanë pasë vllacë binis.

²⁾ Drandja e shoqja e Tushit (Gjon Kapidanit) ngihet për vrasen e begut pse ky ishte bãm shaktar qí me ju marrë bu-
rri n' nshtri.

³⁾ Begu thotë ktu një rrënë, pse i vjen marrë me i kal-
xue te vllat shkakun e vertetë të vrasës.

*Vojti fjala n' Anallek,
Po çon nusja bohçallek,
Bohçalleqet palë e palë,
— Si Meton s' kam me gjetë djalë. —
Qyqja Gjysto ⁴⁾ po bertet:
— Na paska qitë Kinëja n' gazep
Na paska vramun një beg
Tash vjen kulluku e na djeg,
Iku Kinëja pa jelek,
Por mori 'i teste fyshek. —
— Amanet o mori narë
Kryet t' ém mos me m' a namë,*

4) E motra e Kinos

*Aman nanë e mos me nâm
Se te lshova ne kall dram —
— Hajt, mor Kino, udha e marë,
Ndjeshim bir se t' kena gjall,
Me Gjyston punojmë e hãm. —
Bisedojnë neper mejhana:
Trim si Kinin s' bân mã nana.
Kÿ Hil Kola e Palok Ndoja
Bisedojshin goja goja;
Goja goja bisedojnë:
Na Lenen do t' a martojmë,
Dv t' ja napim Vasalinit
Le t' na bájne një trim si Kinin.*

Anekdota popullore

* * *

Duelne nandë hajna me vjedhë; hasë Nastradini në ta e u thotë po vi edhe un me ju, e ata e pranojnë. U sollne gjith naten e vodhne dhet kokrra dele. Marrin ata nandë hajnat me i da si ishte e drejta, por Nastradini u thotë: ashtu nuk bân, por duhet me marrë un nandë dele e ju një, pse ju jeni nandë e tuj marrë edhe një kokerr dele bâheni dhetë, sikurse edhe un qi jam një tuj marrë nandë kokrrat dele, bahemi dhetë, pra njëkështu është e drejta me u bâ të dy palët një sojt: dhetë ju e dhetë un. Ja u mbushi mënden të nandëve Nastradini e kështu muer nandë kokrrat dele per vedi, tue u lanë atyne vetem një. Ata nandë vetë, tue mos pasë si m' e da një të vetmen dele, e presin m' e hanger e thrasin edhe Nastradinin në ket gostë. Mbasi u krye gosta Nastradini nisi m' e shpallë dredhën qi u kishte hjekë shokëve të vet. Ndin kto fjalë i zoti i berreve, kupton se kush ia kishte bâ hajnin edhe paditë Nastradinin në gjyqë. Thirret kÿ

para gjyqit edhe e pvesin permby ket punë. Nastradini kalxon⁵ fill e per pë si kishte rrjedhë puna e n' e mram thotë: At kokerr dele qi u rá shokëve s' kishin si m' e dá; por me të bane një gostë e më thirrne edhe mue, e un tuj hanger e mishin jo të zím mirë tuj e shkye me dhamë, m' u shkapet kryet per mur e më duel gjumi. Gjyqi i qiti jashtë tuj i bâ edhe një vrejte paditësit, pse duel padija punë ndërash.

* * *

Dy dashamirë piqu bashkë edhe nisin e kùvëndojnë permby jeten, gjân e familjen e shogishojt. Tregon njëni: Un i kam pasë do trazime, por prap mirë se mirë. Më vran dy vllazen e kto ma lane do hajr pse u mora per gjak ka gjasht qese per shoq, por më shkoi per dreq njëni qi më diq vetit e s' i a pash hajrin aspak.

(Permbledhë prej Z. Gjon Palokës — Perdiuë)

Cirka së vertete

Kush mshehë dhimen është mã mirë se njëj qi mshehë gëzimin.

(Tommaso).

* * *

Mirësija është një fryt qi piqet në dhima.

(Delcroix).

Njeri bamirës është njëj qi ep me vend, jo njëj qi ep shum.

(V. Hugo).

Goxm nuk ep të drejtë me shtypë të ligshin.

(U. Foscolo).

NE HIJE TE ROZAFATIT

Konferenca atdhetare

Të dielen me 15 m. k., tue vijue çiklin e konferencave atdhetare t' urdhnueme prej Ministris t' Arsimit, në salonin e Shoqnis «Vllaznija» prof. Anton Deda, drejtuer i Gymnazit të Shtetit mbajti një konferencë me themë: Mbreti themelues i shoqnis kombtare.

Popujt e ndryshem të botës, tha oratori, u naltësue a rane, si mbas veprimit t' udhëheq-sve q i paten. Politika, m̃a fort se letratyra e hartet tjera pergjithsisht, kje faktori i naltësi-mit çdo Kombit. Kështu Sparta neper Likurg-un, Athina neper Periklin, Roma neper Pom-penë, Augustin e Qezarin. E nder kohë m̃a të vona Napoleoni, Pjetri II, Cavour-i e tjerë per vende të ndryshme të vetat. Kështu dhe per Shqypni t' onë N. M. e Tij Zog I. me talentin e vet politik, kje ndertuesi i shoqnisë kombë-tare, krijuesi i shtetit shqyptar. Në kohen e Ismail Qemalit, nder ditt e para t' agimit të li-ris s' onë, shqyptarët t' entuzjasmuem kujtuen se tue fitue lirin mund t' i veshin edhe një bazë të fort shtetit shqyptare, por mbas s̃a e s̃a mu-ndimesh, në mjes intrigash e propagandash të hueja u shkoi mudi kot, deri s̃a duel udhë-heqsi i Kombit, q i me dorë të fuqishme të ve-ten e me talent politik, diji e mujt me qetë-sue vendin, me shue intrigat e me i vue një bazë të shndoshtë shtetit, q i të mujte me pu-nue e perparue në qetësi e me kenë i nderuem dhe prej të huejve.

Shqypnija, tha oratori, prej genit politik të Sovranit t' onë u prodhue e u rrit si shtet. Të bahemi perkrahësa tue ndëjë në dishiplinë. Ne-per mjet të dishiplines të nenshtetasve u naltë-sue Italia prej Mussolinit, Germanija prej Hit-ler-it, neper mjet të dishiplinës k̃a me u naltë-sue edhe Shqypnija per ditë e m̃a teper baras me shtete tjera.

Perfundoj me brohoritje per N. M. e Tij Mbretin e per Atdhë.

Të gjith ndigiusat q i kishin mbushë krejt salonin e q i me vemende ndjekën konferencën e bukur i bane jeh brohoris tue bertitë «Rrindoftë» e tue duertrokitë per një kohë të gjate.

Themelimi i degës «Grueja Shqiptare», në gjytetin t' onë

Të merkuar me 26 të m. k. në salonin e shoqnis «Vllaznija» u mblodhen zoja e zojusha shkodrane per me themelue edhe këtë në Shko-der degen e shoqnis «Grueja Shqyptare». Mue-ren pjesë një shumicë e madhe zojash e zoju-

shash tue i pergjegjë thirrjes q i komiteti nisja-tor i perbâm prej 6 zojave, kishte b̃a. N' ëmen të këtij komiteti foli zoja Luçija Zef Kurti. Mbas q i dftoi qellimin e mbledhjes e mbasi b̃ani ankim q i Shkodren enë nuk e k̃a një degë të kësajë shoqni të madhe «Grueja Shqyptare», kurse plot gjytete tjera, dis̃a prej tvne edhe shum m̃a të vogla se Shkodra, e kanë themelue qyshë k̃ur, edhe shvillojnë një aktivitet të pel-qyeshem, vijoi tue thanë:

«Nuk jetojmë ma n' ato shekuj q i grueja ishte një robneshë e dënueme t' a kalonte jeten e mbyllun në burgjet e sarajeve q i nuk i lejo, hej të delte në dritore të mbylluna me kafaze. Nuk jetojmë ma n' ato shekuj q i grueja konsi-derohej si një pecë pa vleftë. Nji nga reformat ma me randësi q i fali Atdheut Reformatori i jonë i Madh, Zogu i Parë, asht Kodi Civil i cili neve shqyptarve na lartsoj në shkallën e motrave t' ona të botes oksidentale. Qysh ditën q i u shpallë aj kod, na gëzojmë të gjitha të drejtat q i gëzojnë gratë e qytetnueme, por nuk do të harrojmë se me veprat t' ona duhet të provojmë se e meritojmë at dhuratë q i na fali N. M. Tij Sovrani i jonë August. Prova e parë asht q i të bashkohemi të formojmë at shoqni q i e kryeson Naltsija e Saj Princesha Imperia-le Senije. Duhet të marrim pjesë aktive në je-ten shoqnore, të jemi krahi i djathët i burra-ve, i vllazenve t' onë dhe nana të mira të të fëmijeve t' ona. Mos të harrojmë kurr q i jemi stermesat e atyne shqyptarëve të vjetra q i luf-tuen krah per krah me burrat e tyne per të mbrojtun nderin e Atdheut. Mos të harrojmë q i jemi shqyptare dhe bota e hue na lavdojnë nderin q i e kemi adhurve si Perëndi, na lav-dojnë per besnikin q i kemi per bashkë-shortin t' onë dhe për dishirin q i kemi për vatren e shejtë familjare. Këto vartytet t' ona të vlefshme duhet t' i zhvillojmë sa ma shum, dhe ky asht qellimi kryesuer i shoqnis «Grueja Shqiptare».

Falënderoj së mramit, dhe n' ëmen të pesë zojave të shoqerë të veta, të gjith zojat e zo-jushat q i paten mirësin me i pergjegjë thirrjes, e ftoi q i të zgjidhet një krytare e perkohëshme, per me kryesue mbledhjet deri sa të permbu-shen formalitetet e të b̃anën zgjedhjet e rregull-ta si mbas statutit të Shoqnis.

Fjalimi i zojës Kurti kje pritë me pelqime e duertrokitje të nderhehta. Mbas propozimit të të zojave, të komitetit nisjator kje zgjedhë per krytare zoja Ikbal Javer Hurshit, të Prefektit të Shkodres. U b̃anë thirrjet e emnave e u dha vendimi me u mbledhë 1 javë mrapa të mekshuren me 2 të k. m.

Per me largue të keq

Bisedë mes dy miqve:

Si po shkon? . . . A jë ndopak i smuetë a? . . .

— Po mik i dashtun, jam mjaft në një gjëje të keqe. Mjekët kan zblue në mue dy lloj smundjesh: Ujët e gursit! . . .

— Po atëherë është një nafakë kjo!

— Shka po flet, bre burrë! Edhe nafakë po thue bile! . . .

— Po shoq i em, ja priti tjetri — është kollaj për t'a kuptue, njena smundje shlyenë tjetren: Pse guta cavat lapidem . . .

Në shtrat të dekës:

Miku: Qindró bre burrë, deka nuk është gjithaq e mndershme! . . .

Mendó se jë kahë shkon m'u bashkue me gruen t'ande! . . .

I smueti: Eh! Shi kjo është, qi edhe m'a fort m'a shtjen frigen! . . .

Babë e djalë letrarë:

Tonini kthej prej shkollet tuj kja. Mësuesi më ká vûe xero pse s'ë jam kënë dje në shkollë.

— Si! — briti i jati — Po a nuk ja ké çue letren qi t'a dhaçë? Un dje kam pasë ëmnin!

— Po, por kishte aq gabime ortografike, sá mësuesi kujtoj se e kishe shkruë vetë . . .

Në shkollë:

— Kû kjé qi u vonove?

— Më falni, zotni mësues. Sot nade gjindarmerija kishte xânë një hajn, e nana më çoi me pá mos ishte baba.

Nji e vertetë:

— Në cillin muej, gratë flasin m'a pak?

— Në Fruer, pse është m'a i shkurti.

“PEMA,,

Si thirreni?

Un? nuk thirrem kurr; janë tjerët qi më thrrasin.

Në të cillen ditë ké lé?

Së kam lé në kurrnji ditë: ishte natë . . .

Po çë natë ishte?

Nuk e dij, pse ishte terr.

Çë nenpunsí keni?

Së kam asnji.

Po si jetoni prá?

Oh fare kollaj . . . me ushqim, un së shajë kurrjá.

* * *

Un së besoj tjetër, veç çka shof!

E prá . . . ti më shef e së më beson.

* * *

Baba djalit.

— Çka ké mëndue biró qi m' i ké lidhë kpucët para se më i veshë?

— Pse babë, ti vetë ké thanë se sot kam një punë për ngut e ksltû së ké me bjerrë kohë tue i lidhë.

I zoti i shpis:

— Kqyr Pjeter; s' ké me dalë prej ksajë ode deri të më késh pague m'a të mramin qindtár të qirás.

— Pjetri (tue marrë frymë lirisht) — Të falem nderës shumë zotni, për ket gjá jam mûndue tash sá kohë e tek e mramja e gjeta shpín t'ême prej së cilles s' asht uzdaja se kam me dalë ndo 'i herë.

* * *

Mësuesi — Çka janë mikrobat?

Nxânsi — Së më bjen në mënd . . .

Mësuesi — (tue i ndimue) . . . qi nuk mûnden . . .

Nxânsi — qi nuk mûnden . . .

Mësuesi — . . . gjallse qi nuk mûnden . . .

Nxânsi — Qi nuk mûnden me u pá

Mësuesi — Për shembull . . .

Nxânsi — Balona, fili, tigri.

Mësuesi — . . . ? . . . zhvilloje mirë

Nxânsi — Janë kto prá zotni mësues pse un skam muejtë me i pá kurr. Lisi.

Pronár: GJON UJKA

Drejtuer pergjegjës: CUK SIMONI

Shpja Botuese «CIRKA»

Drejtimi: «CIRKA» Shkoder

= SHTYPUN NË SHTYPSHKROJEN «ORA E SHKODRËS» — SHKODËR =

B o n M a r c h é

Magazina "Bon Marché,, (Rruga Washington, kundrejtë Lulishtës Popullore) siguron klientat, e artikujt e vet modern i ká jashta çdo konkurrence.

Nji vizitë e Jueja ká me mjaftue per me Ju dhanë prova të besueshme.

Çmime të preme.

SADIK YMERI & SHOQ.

Shtypshkroja "Ora e Shkodrës,,

Themelue në Shkodër me 1920

Ká degen e vet në Tiranë

Kryen me nji mjeshtri të veçantë çdo punim që perket artit tipografik: Libra, revista, fletore, regjistra, krye-letra, lista, zarfa, faktura etj. etj.

Punimet e vogla kryehen mbrenda ditës dhe me çmime t' arsyeshme.

Sapuni **“Venus,,** posë
se mban fytyren të but' e të parfu-
mueme, është i dobishem edhe per
fëmi, persë i mpron prej çdo smu-
ndjes; prandëj u porositet të gjith-
ve q' t' a perdorin pa tjetër.

Kerkoni perherë sapunin e fam-
shem me Marken **“VENUS,,**

i fabrikuem prej

Vllazen Pogu (Shkoder)

Shitet kudo Lek 1.- copa

Runju prej falsi-
fikimeve

Pulla Shqypnijet

ashtu edhe

Pare të vjetëra

blej prej të gjitha llojeve

ZEF PRENDUSHI

Shkoder

terjalin q' m' a besnikisht pasqyron stine e borës.

LOMBERT është filmi q' plotson dashiret e
dashunorve të natyrës dimnore, e q' gjindet në shi-
tje nder dyqane të para të gjitha qyteteve të Shqipnis.

Perfaqesues i pergjithem per Shqypni.

Dedë Jakova

Shkoder.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)